

ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γ. Κ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΙΣ
Πτυχ. Ιερογ. ἐν ΒΑΜΩ—(Κρήτης)

ΝΕΑ ΖΩΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

Εδωτερικού Δραχ. 25

« Τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ » (Β'. Κορ. γ'. β.)

Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΑΚΟΥΣΘΗΤΟ ΚΑΙ Η ΕΤΕΡΑ ΓΝΩΜΗ

Ἐν τῷ 325 μ. Χ. μέχρι τοῦ 787, ἐντὸς 462 ἐτῶν ἡ Ἐκκλησία ἤλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ συγκροτήσῃ ἑπτὰ Οἰκ. Συνόδους, ἵνα δι' αὐτῶν ὅχι μόνον καθορίσῃ τὴν ἀντιληψίν της ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀναφυνέντων δογματικῶν ζητημάτων, ἀλλὰ καὶ νὰ προσαρμόσῃ ἑαυτὴν πρὸς τὰς ἐκάστοτε κοινωνικὰς ἀνάγκας καὶ συνθήκας, συγχρόνως φροντίζουσα διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως καὶ ἀποδοκιμασίας νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν θρησκείαν ἀπὸ τὰς παραμενούσας ἐκ τῆς εἰδωλολατρείας συνηθείας καὶ δεισιδαιμονίας, ἀπὸ τοῦ 787 — 1927, ἦτοι ἐν διαστήματι 1200 περίπου ἐτῶν, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχον συγκροτηθῇ ἰσάριθμοι τοῦλάχιστον ἑτεροι σύνοδοι, ἵνα ἐκάστοτε λύωσι τὰ ἀναφυνόμενα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζητήματα καὶ τηρῶσι ταύτην συγχρονισμένην; Ἄν τοῦτο δὲν συνέβη, δὲν σημαίνει ὅτι κατὰ τοὺς ἀπὸ τοῦ 787 μέχρι σήμερον διαρρέυσαντας δώδεκα ὅλους αἰῶνας δὲν ὑπῆρχον ἢ δὲν ἐγεννήθησαν ζητήματα πρὸς λύσιν καὶ ἐπομένως ὅτι δι' αὐτὸ ἐπερίτευσεν ἡ σύγκλησις Οἰκ. Συνόδων. Ἡ Οἰκ. Σύνοδος εἶνε διὰ τὸ ὅλον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ὅ,τι ἡ βουλὴ διὰ τὴν πολιτείαν, διὰ μίαν χώραν. Ἄν ἡ βουλὴ, ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἑνὸς λαοῦ, παρίσταται ἀνάγκη διαρκῶς νὰ ὑφίσταται, ἡ Σύνοδος, ἣτις ἀφορᾷ τὴν διαρρύθμισιν καὶ διευθέτησιν τῶν θρησκευτικῶν ζητημάτων τόσων ἑκατομμυρίων πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα διαφόρων ἐθνικότητων, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ συγκροτῆται καὶ νὰ συνέρχεται ἂν οὐχὶ τακτικῶς ὡς ἡ βουλὴ, τοῦλάχιστον κάθε πεντηκονταετίαν ἢ ἑκατονταετίαν; Παρὰ ταῦτα διὰ τὴν μὴ κύκλῳ εἶστω καὶ μιᾶς Οἰκ. Συνόδου ἀπὸ τοῦ 787 ὅχι μέχρι σήμερον, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, μᾶς διαφωτίζει ἡ ἱστορία.

Ἡ ἀρξαμένη παρακμὴ τοῦ Βυζαντιακοῦ Κράτους, αἱ φοβερὰ καὶ ἀλλεπάλληλα ἐπι-

δρομαὶ κατ' αὐτοῦ λαῶν βαρβάρων πρὸς τεμαχισμόν καὶ κατάλυσιν τούτου, αἰτινὲς ἀπερρόφων πᾶσαν τὴν προσοχὴν τοῦ τότε Ὁρθοδόξου Χριστιανικοῦ κόσμου, ἡ κατάλυσις τέλος αὐτοῦ καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς προσελθοῦσα ἀφάνταστος καταστροφὴ καὶ ἀλλαγὴ τῶν συνθηκῶν, ἰδοὺ ἡ ἀφορμὴ τοῦ φαινομένου τούτου.

Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ὁμως τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, τὰ πράγματα μετεβλήθησαν, ἡλλαξαν ριζικῶς τὴν ὑποδούλωσιν τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν λαῶν διεδέχθη ἡ ἐλευθερία τούτων καὶ σὺν αὐτῇ καὶ ἡ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ περιόδῳ, τῇ μέχρι τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, θὰ ἠδύνατο νὰ συγκαλέσῃ Οἰκουμ. Σύνοδον. Πλὴν, τὰ ἔχνη εἰσέτι τοῦ ἐκ τοῦ μακροῦ παρελθόντος μαρσαροῦ καὶ ἡ ἑλλειψὶς πρωτοβουλίας ἡμπόδισαν νὰ πράξῃ τοῦτο.

Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ μεγάλου Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν ἐδημιουργήθη νέα ὁλως ἐξαιρετικὴ περίοδος, περίοδος, ἀλλαγῆς τρόπου, ζωῆς καὶ σκέψεως παρὰ τοῖς λαοῖς. Τόση βαθεῖα ὑπῆρξεν ἡ ἐκ τοῦ πολέμου ἐπίδρασις, ὥστε οἱ λαοί, (ἐν οἷς καὶ ὁ πολλὰ παθὼν Ἑλληνικὸς λαὸς), νὰ πάθωσι πλὴν τῶν ἄλλων, ἀπὸ ἠθικὸν κλονισμόν καὶ θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν λίαν ἀνησυχαστικὴν. Τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἀμβλυνθὲν τείνει νὰ καταντήσῃ εἰς ἀθείαν ἢ εἰς κατάστασιν παραπλησίαν πρὸς αὐτήν, ἂν συντόμως καὶ συντόμως δὲν ληφθῶσι μέτρα σοβαρὰ πρὸς ἀναζωπύρησιν αὐτοῦ. Ταῦτα τονίζοντες δὲν δραματιζόμεθα, ἀλλὰ ἀπλῶς σκιαγραφοῦμεν ὅ,τι βλέπομεν. ὅ,τι ἀληθῶς συμβαίνει. Ἄν τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, τὸ τραυματισθὲν ὑπὸ τοῦ πολέμου, δὲν τονωθῇ ἀρκοῦντως διὰ τοῦ κηρύγματος ἀφ' ἑνὸς τοῦ Εὐαγγελίου, δι' οὗ ὁ λαὸς νὰ πεισθῇ ὅτι μόνον ἀκολουθῶν τὸν Χριστὸν θὰ εὐτυχῇ καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερας συγκλήσεως Οἰκουμ. Συνόδου, ἣτις μεταρρυθμίζουσα τὰ τῆς διοικήσεως, λατρείας κτλ. τῆς θρησκείας νὰ συγχρονίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐλαττοῦσα τὴν ξηρὰν καὶ ἄγονον τυπικολατείαν εἰς τὸ ἐλάχιστον, στρέψῃ τὴν

προσοχήν τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν οὐσίαν, ἣτις ἐστὶν, ἀγάπη καὶ δικαιοσύνη, τότε δὲν δυσκολεύεται τις νὰ προΐδῃ εἰς ποῖον οἰκτρὸν κατάντημα θὰ φθάσωμεν.

Οἱ δειλοὶ ἢ καὶ ἀπὸ ἰδιοσυγκρασίαν ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ «μή μου τοὺς κύκλους τάραιτε», προτιμοῦν τὴν διαιωνίσιν τῆς νῦν καταστάσεως, ἐπισείοντες κινδύνους ἂν τὴν ἀκινήσιαν διαδεχθῇ κίνησις καὶ ζωὴ, ἂν τὰ θολὰ νερὰ γίνουιν διαυγῇ, ἂν τὴν εἰδωλολατρικὴν τυπικολατρείαν, ἣτις εἶνε τῶρα τὸ ἅπαντον τοῦ λαοῦ, διαδεχθῇ ἡ οὐσία, ἥτοι ἡ γνωριμία καὶ σύναισις σχέσεως μετὰ τὸν Χριστόν.

Ἀνάγκη βαθύτερας μελέτης κράζουσι— Δὲν ἐξεδηλώθη τὸ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, ἀναφωνοῦσιν—Ἐπικίνδυνος σκόπελος!—Θὰ διεγερθῇ σάλλος !! ἂν πραγματοποιηθῇ ἡ σύγκλησις τῆς Οἰκ. Συνόδου!

Τὰ τῆς Ἐκκλησίας κατ' αὐτοὺς καλῶς ἔχουσιν. Ἡ ἀκινήσις κατ' αὐτοὺς ἀπέβη νόμος.

Ἄν ὁ λαὸς ὡς εἶπομεν κατέστη ἀδιάφορος πρὸς τὴν θρησκείαν, ἂν ὁ σημερινὸς λαὸς διὰ πολλοὺς λόγους δὲν ἱκανοποιῇται μετὰ τῆς λατρείας ὅπως γίνονται, δὲν εὐρίσκει τὰ τῆς λατρείας κτλ. συγχρονισμένα, ἂν δι' αὐτὸ καὶ δι' ἄλλους λόγους δὲν φοιτᾷ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οὔτε τὸ 1)10 αὐτοῦ καὶ ἡ ἀφοιτησία αὐτῇ ὁλοῦν ἀυξάνει, ἂν νηστείας δὲν τηρῇ, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐννοεῖ νὰ τὰς κανονίσῃ σύμφωνα μετὰ τοὺς σημερινοὺς χρόνους καὶ τὸν σημερινὸν ἄνθρωπον, ἂν δὲν μεταλαμβάνη οὔτε τὸ 1)3, ἂν δὲν ἐξομολογῇται οὔτε τὸ 1)100, ἂν τέλος ἡ ἐπαγγελματικὴ ἀγαμία τοῦ κλήρου ἀπέβη ἓνα κατὰ συνθήκην κολοσσιαῖον ψεῦδος καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ β' γάμου τῶν κληρικῶν ἢ καταστροφὴ δεκάδων χιλιάδων δυστυχῶν, αὐτὰ δὲν ἔχουσι σημασίαν κατ' αὐτοὺς. Σημασίαν κατ' αὐτοὺς ἔχουν, τὸ τί λέγουιν καὶ φρονοῦν τὰ γραῖδια, τί λέγουιν καὶ φρονοῦν οἱ φωνασκοῦντες ὀλίγοι ὄντως ἢ ἐκουσίως μὴ ἰσορροποὶ, οἵτινες κατήννησε νὰ παρουσιάξονται φρουροὶ καὶ κέρβεροι δῆθεν τῶν πατρῶν καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας, ὡς συνέβη μετὰ τὸ ζήτημα τοῦ ἡμερολογίου.

Καὶ φοβοῦνται τὰ γραῖδια καὶ τοὺς ὀλίγους καθυστερημένους, μὴ γίνουιν σκόπελοι, μὴ ἡ συνείδησις τῶν σκανδαλισθῇ!! καὶ μὴ γεννήσουιν ζητήματα καὶ σάλλον!!

Ἄν ἐλάμβανον ὁμῶς τὸν κόπον νὰ ζητήσουιν νὰ γνωρίσουιν τὸν λαόν, θὰ ἐμάνθανον παρ' αὐτοῦ, θὰ ἐμάνθανον ἀπὸ τὸν γεωργόν, τὸν βοσκόν, τὸν ἀχθοφόρον ἀκόμη, ὅτι ζητεῖ

ἐκκλησιαστικὰς μεταρρυθμίσεις· ὅτι διακαῶς περιμένει τὴν σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς συνόδου· ὅτι ἡ ἀναβολὴ τῆς συγκλήσεως ταύτης θλίβει καὶ ἀπογοητεύει αὐτὸν βαθύτατα, διότι ἐξηγεῖ ταύτην ὡς ἀδυναμίαν μεγάλην τῆς Ἐκκλησίας του. Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα διδακτικὰ δι' αὐτοὺς θὰ ἐμάνθανον ἀπὸ τὸν δυστυχῇ αὐτὸν λαόν, τὸν τόσον περιφρονούμενον, καὶ ἐκμεταλλεζόμενον διότι ποτὲ δὲν ἐρωτᾶται ἢ δὲν ὑπολογίζεται ὡς παράγων, διότι ποτὲ δὲν στήθασκεται ἵνα τὸν ἐννοήσουιν τί σκέπτεται καὶ τί ἐπιθυμεῖ. Ἄν ὁ λαός, ἀνεπηρεάστως διὰ δημοψηφίσματος ἠρωτᾶτο, τί φρονεῖ διὰ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα. θὰ ἐπαίθοντο οἱ τούτου περιφρονηταί, ὅτι εἶνε κάτοχος τῆς διαυγεστερᾶς ἀντιλήψεως, ὅτι εἶνε ὥριμος διὰ πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν μεταρρύθμισιν καὶ ὅτι μόνον αὐτοὶ δυστυχῶς φωρῶνται ἄγνοοῦντες χειροπιαστὰ πράγματα.

Ἡ περὶ συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς συνόδου ἐπιθυμία τοῦ λαοῦ ἔχει μεγάλην σημασίαν· σημαίνει ἐπάνοδον τῆς Ἐκκλησίας εἰς μίαν μεγάλην καὶ ἱερὰν παράδοσιν.

Οὐδεμία ἄλλη ἐποχὴ ἀπὸ τοῦ 787 μέχρι σήμερον, δύναται τις νὰ εἴπῃ, εἴχε περισσοτέραν ἀνάγκην συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς συνόδου, ὅσον ἡ ἰδική μας. Ἐν τῇ τόσῃ ζωῇ, κινήσει καὶ προόδῳ τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ἡ ἀκινήσις τῆς Ἐκκλησίας προξενεῖ βαθυντάτην ἐντύπωσιν ἀλλὰ καὶ ζωηρωτάτην ἐπιθυμίαν παρὰ τῷ λαῷ ὅπως ταύτην διαδεχθῇ ἢ κίνησις, ἢ ζωὴ καὶ ἢ προσαρμογὴ.

Ὁ Ἕλληνικὸς λαὸς ὄχι μόνον περιφρονεῖται ἀλλὰ καὶ ὑβρίζεται καπηλικῶτα ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι τὸν παριστῶσι μὴ ἐπιθυμοῦντα τὸν συγχρονισμόν τῶν τῆς Ἐκκλησίας του. Ναὶ ὑβρίζεται, διότι εἶνε ὡς νὰ τοῦ λέγουιν ὅτι δὲν ἐννοεῖ τίποτε, ὅτι ἔχει θρησκείαν τὴν ὁποῖαν τόσον ἐννοεῖ, ὅσον καὶ οἱ ἄγριοι τὰς θρησκειὰς των, ὅτι εἶνε ὁ τελευταῖος καὶ ὀπισθοδρομικώτερος τῶν λαῶν, ὅτι οὐδεμίαν κἂν ἐντύπωσιν τοῦ ἔκαμαν αἱ ὅλως ἀνέλπισται μεγάλαι καὶ καταπληκτικαὶ μεταρρυθμίσεις εἰς αἷς προέβησαν εἰς τὰ τῆς θρησκείας των αὐτοὶ οἱ γείτονές του Τοῦρκοι.

Θλίψιν καὶ ἀπογοήτευσιν βαθεῖαν προξένησεν ἡ δις ἀπὸ τοῦ 1925 μέχρι σήμερον ἀναβολὴ τῆς ἀναγγελθείσης ὅτι θὰ συνήρχετο Οἰκ. συνόδου. Ὁ Χριστιανὸς τῆς σήμερον, ποῦ ζῇ εἰς χρόνους τοσαύτης κινήσεως καὶ προόδου, εἰς χρόνους ποῦ ἐξελαϊκεύθησαν αἱ ἐπιστῆμαι, ποῦ μετὰ κα-

ταπληκτικῆς συντομίας χρόνου βλέπει πραγματοποιούμενα πράγματα τὰ ὁποῖα οὔτε ἐφαντάζετο πρὸ ὀλλῶν εἰσέτι ἐτῶν, ποῦ ἐκὼν ἄκων ἠλλαξεν ἡμπορεῖ νὰ εἴπῃ τις ἐν πολλοῖς, θὰ ἦτο ἀφύσικον ἐντελῶς νὰ ἔμενεν εὐχαριστημένος μὲ πλεῖστα ὅσα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, σχόντα τὴν ὑπαρξίν των ἀπὸ τὰς ἀνάγκας καὶ ἀντιλήψεις ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν πρὸ 1200 ἐτῶν !

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΗ ΣΥΖΥΓΟΣ

«Αἱ γυναῖκες ὑποταδόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καί, εἰ τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀνατροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθῶσιν ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἀγνὴν ἀνατροφήν ὑμῶν» ὡς ἔδωκε ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυδίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος».

(Α' Πέτρ. γ', 1—4)

Τὰ καθήκοντα τῆς Χριστιανῆς συζύγου σχιγραφεῖ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος εἰς τὴν Α' Καθολικὴν ἐπιστολὴν του ἀρχόμενος, καθὼς κáινει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἄνδρα ὑποταγῆς τῆς γυναικός. Γυναικοκρατικοὶ τινες κύκλοι τῆς ἐποχῆς μας θὰ ἐξαναστοῦν ἴσως κατ' ἀπαιτήσεως τοιαύτης καὶ θὰ τὴν χαρακτηρίσουν ὡς ἀπηρεχαιωμένην πλέον. Ἀλλ' ὁ αἰώνιος λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ ἐρυθρίασῃ βεβαίως καὶ δὲν θὰ στενοχωρηθῇ ἐμπρὸς εἰς τὰ φεμινιστικὰ παραληρήματα.

Εἰς τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς κεφάλαιον τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς του ὁ μακάριος Πέτρος παραθέτει μετὰ τὰς γυναικείας καὶ ἀνδρικές ὑποχρεώσεις καὶ διατάσσει ἵνα οἱ ἄνδρες τῇ γυναικίᾳ σκεύει, ὡς ἀσθενεστέρω, **τιμὴν ἀπονέμωσιν**. Ἡ ἐξάρτησις ἄρα τῶν συζύγων παρ' ἀλλήλων εἶνε, κατὰ τὴν ἁγίαν Γραφήν, ἀμοιβαία. Ἐάν δὲ ὑπακοὴν ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἄνδρα της χρεωστῇ, ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος οφείλει εἰς τὴν γυναῖκά του τιμὴν. Ἀμφοτέρω ἄλλως τε τὰ καθήκοντα—καὶ ἡ ὑπακοὴ τῆς γυναικός εἰς τὸν ἄνδρα της καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ἀνδρός πρὸς τὴν γυναῖκα—ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πηγῆς τῆς ἀγάπης ἀπορρέουν. Ὁ ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς ἀγαπῶν τιμᾷ. Μόνον ὅπου κυριαρχεῖ ὁ ἐωσφορικὸς ἐγωϊσμός, τὸ «γεννηθήτω τὸ θέλημά μου», ἀνυψοῦται εἰς σύμβολον. Ἀλλ' ὅπου χρυσόθρονος ἡ σεμνὴ ἀγάπη βασιλεύει, ἡ τὴν εὐτυχίαν της ἐκζητοῦσα εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἄλλου, ἐκεῖ **«γεννηθήτω τὸ θέλημά σου»** διαρκῶς ἀκούεται. Ἡ ἀγάπη κατέρχεται, ὑποχωρεῖ, διακονεῖ. Ἐ-

πειδὴ δὲ ἡ γυνὴ εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀγαπῶν ὄν, τὸ εὐρίσκον ἐν τῇ ἀγάπῃ τὸ στοιχεῖόν του ὡς τὸ πτηνὸν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ὁ ἰχθύς εἰς τὸ ὕδωρ, δι' αὐτὸ ἡ γραφὴ τὴν ὑπακοὴν ὡς δηλωτικὴν τῆς ἀγάπης τῇ συνιστᾷ χωρὶς ὅμως ἐντεῦθεν νὰ παραλείψῃ ἀπὸ τοῦ νὰ στραφῇ καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ ἀξιώσῃ παρ' αὐτοῦ ἐξ Ἰσου ν' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ τιμήσῃ τὴν γυναῖκά του· διότι τιμᾷ τις τὸν ἀντιπλοῖαρχον καὶ ἀντιβασιλέα καὶ συγκυβερνήτην, ὅχι ὅμως καὶ τὴν δούλην καὶ ἀργυρώνητον.

Ὁ Ἀπόστολος περαιτέρω ὁμιλεῖ περὶ τῆς «ἐν φόβῳ ἀγνῆς ἀνατροφῆς» τῆς Χριστιανῆς γυναικός· ἥτις ἀγνὴ ἀνατροφή τίποτε ἄλλο δὲν εἶνε παρὰ τὸ ἀνεπίληπτον τοῦ ἡθους, ἡ γυναικεῖα πίστις, ἡ συζυγικὴ τιμιότης, πρὸς τὴν ὁποίαν μετὰ φόβου καὶ τρόμου πᾶσα ἑγγαμος γυνὴ οφείλει νὰ ἀποβλέπῃ, διότι ἡ ἀπώλειά της, ἀνεπανόρθωτος, οὐδὲ μὲ ὅλους τοὺς θῆσαυροὺς τοῦ κόσμου ἐξαγοράζεται. Ἡ ἀδιάβλητος διαγωγή εἶνε ὁ πολυτιμότερος στέφανος· διὰ μίαν γυναῖκα· ἐνῶ δ' ἀφ' ἐνὸς τὴν θωρακίζει κατὰ τῶν δυσφημιῶν καὶ ἀνυποληψιῶν τοῦ κόσμου, ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀνυψοῖ εἰς τὰ ὄμματα τοῦ συντρόφου της καὶ τὴν καθιστᾷ σιγῶν διδασκαλεῖον ἀρετῆς, ἄνευ λόγων πρὸς τὸν Ὑπερούσιον Λόγον ἔλκουσαν καὶ ρυθμίζουσιν τὸν ὁμόζυγον. Καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθῶς οὕτως ἔχει, ὅτι πολλὰ κόσμιοι γυναῖκες ὑπῆρξαν οἱ ἠθικοὶ ἀναμορφωταὶ συζύγων καθυστερούντων, ὅτις πολλάκις ἄνδρες ἄσωτοι καὶ φαῦλοι εὐρύκαν τὴν εὐθειαν ἐλλειμενισθέντες εἰς τὸν ὁρμον τιμίας συζυγίας, ἃς μαρτυρήσουν τόσα καὶ τόσα τῆς καθημερινῆς πείρας παραδείγματα.

Σπουδαιότατος ἀληθῶς συντελεστής εὐτυχούς συζυγίας ἡ γαμικὴ ἀγνότης. Προσκολλῶσα καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν καὶ διάνοιαν πρὸς ἓνα ἀποκλειστικῶς σύντροφον καὶ οἰανδήποτε σχισμὴν καὶ παρεῖδουσιν τρίτου ἐν τῇ γαμικῇ ἐνώσει, ἐμποδίζουσα, διατηρεῖ φύσει καὶ θέσει ἀδιάσπαστον τὴν συζυγίαν καὶ κρυσταλλίνην τὴν πηγὴν, ἐξ ἧς ζωτικὰ νάματα προρρέουν. Πηνελόπη, Ἀνδρομάχη, Ἀρήτη, Σουλαμίτις, τὰς γλυκυτάτας χορδὰς τῆς ποιήσεως ἐδόνησαν, διότι ὑπῆρξαν ὑποδείγματα συζυγικῆς ἀφοσιώσεως καὶ προσκολλήσεως ἀσπίλου, ἐνῶ τοῦναντίον ὀλοκλήρου πολέμου παραίτιος ἐγένετο ἡ μοιχαλὶς Ἑλένη, ἡ διὰ τὴν κύναιδον φιληδονίαν της προδόσασα τὸν ἄνδρα της καὶ παρακολουθήσασα τὸν ἀσελγῆ Πάριν. Οὐδ' εἶνε μόνον προδοσία τῆς συζυγίας ἡ μοιχεία, ἀλλ' εἶνε συγχρόνως καὶ μεγίστη ἀσέβεια κατὰ τοῦ Θεοῦ, τοὺς πρὸς τὸν ὁποῖον ὅρκους της κατεπάτησεν ἡ ἄπιστος.

Ψυχολογικότερα ἄρα τὸν φόβον παρὰ τὴν ἀγνείαν παρήθηκεν ὁ Ἀπόστολος, **«τὴν ἐν φόβῳ ἀγνῆς ἀνατροφῆς ὑμῶν»** γράφας, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει ἄλλο τι εἰς τὸν κόσμον, διὰ τὸ ὁποῖον νὰ τρέμῃ καὶ νὰ ὀρρωθῇ ἡ καρδιά τῆς Χριστιανῆς γυναικός ἀπὸ τὴν ἀδιάσπαστον καὶ ἀσύντριπτον δια-

τήρησιν τοῦ φεῦ! τοσοῦτον ἀσθενοῦς καὶ λεπτεπι-
λέπτου της σκεύους.

Ἡ πρὸς τὸν καλλωπισμὸν τάσις εἶνε ἔμφυτος
εἰς τὰς γυναῖκας, προσπαθοῦσας μυριοτρόπως ν' ἀρέ-
σουν εἰς τοὺς ἄνδρας τῶν. Ἐμπλοκὴ πολυσχημάτι-
στος τῶν τῆς κόμης τριχῶν, τὴν ὁποῖαν σοφίζεται
ἔμπειρος κομμωτικὴ δακτυλίδια, ἐνώτια περιδεραιὰ,
κτένες, μετάλλια καὶ λοιπὰ ψέλλια, ἐκ τῶν ὁποίων
βρίθουν τὰ ἀδαμαντοπωλεῖα ἀμφιέσεις θεριναὶ καὶ
χειμεριναὶ καὶ φθινοπωριναὶ καὶ ἐσπεριναὶ, αἱ ὁποῖαι
διαρκῶς ἐναλλάσσουσιν κατὰ τὰς αἰετοόρους τοῦ συρμοῦ
φρενοτροπίας πᾶν ὅ,τι ἐξωτερικῶς κυπητὸν καὶ φω-
σφορίζον καὶ λάμπον, ἐλκύει τοῦ γυναικείου φύλου
τὴν συμπάθειαν. Ὁ Ἀπόστολος δὲν ἐπικρίνει ἀνα-
φανδὸν τὸν ἐξωτερικὸν αὐτὸν γυναικεῖον στολισμὸν,
ἀφοῦ ἡ διανοητικότης τῆς γυναικὸς ὑπῆρξε πάντοτε
τοιαύτη, οἱ δὲ ἐπισκεφθέντες τὰς ἀρχαιοτάτας τῆς
Κνωσοῦ, τὰς χιλιάδας ἔτη πρὸ Χριστοῦ χρονολογου-
μένας εἶδον ἀγάλματα γυναικεῖα, παρισυνὸς συρ-
μοὺς φέροντα! Ἐποδεικνύει ὅμως ὅτι φθαρτὸς καὶ
ἐπιπόλαιος καὶ τὴν ἐπιδερμίδα θίγων εἶνε ὁ στολι-
σμὸς οὗτος. Καὶ παραπέμπει πολλῶ μᾶλλον εἰς τὸν
ἄλλον ἐκείνον στολισμὸν, οὐτινος ταμεῖον εἶνε ἡ ψυχὴ
καὶ προορισμὸς ἡ αἰωνιότης, διότι εἶνε στολισμὸς
«ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελής», ἐκτιμώ-
μενος ἀπὸ τὸν Ἐκτιμητὴν τὸν ἀλάνθαστον.

Πραότης, γλυκύτης, ὑπομονή, οἰκονομία, οἰκο-
κυροσύνη, καθαριότης, τάξις, φιλανδρία, φιλοστοργ-
γία, αὐταπάρνησις, ὑπὲρ τῶν φιλητάτων, εὐλάβεια,
πίστις, προσκόλλησις πρὸς τὰ πάτρια, μυστικὴ κοινω-
νία μετὰ τοῦ **Ἀοράτου**. ἄρρητοι ψελισμοὶ τῆς ψυ-
χῆς, ἄσβεστοι ὑπὲρ τῶν οἰκείων προσευχαί, ἰδοὺ ὁ
τοῦ **«κρυπτοῦ τῆς καρδίας ἀνθρώπου»** ἐν-
δόμυχος καὶ ἀθάνατος στολισμὸς, ὁ σώτειραν τοῦ οἴ-
κου ἀναδεικνύων τὴν Χριστιανὴν γυναῖκα. Δὲν ὑ-
πάρχει φόβος νὰ διαταραχθῇ ἀπὸ τοιοῦτον Πνευμα-
τικὸν στολισμὸν ἡ εἰρήνη τοῦ οἴκου. Δὲν ἀπειλεῖ τὸ
συζυγικὸν βαλάντιον τοιοῦτος διάκοσμος μέχρι ἐξαν-
τλητικῆς ἀραιμαξίας. Δὲν μεταβάλλουν τοιοῦτοι ἐξω-
ραῖσμοι τὴν γυναῖκα εἰς **χελώνην φορτωμένην**
ἐπὶ τῆς ῥάχεώς της, ὅλον τὸ ἔχειν (καὶ μὴ
ἔχειν) τοῦ ἀνδρός της, καίτοι ἄλλως διὰ τὴν οἰκου-
ρίαν ὤφειλε νὰ ὁμοιάζει τὴν χελώνην. Ἐπὶ πλέον δὲ,
ὡς προσελέχθη, ὁ στολισμὸς αὐτὸς εἶνε ἀδαπάνητος
καὶ ἀθάνατος. Τὰ μεταξωτὰ παλαιοῦνται. Οἱ συρμοὶ
ἀλλάσσουσιν. Τὰ ψέλλια πωλοῦνται εἰς τὴν ἀνέχεϊάν
μας ἢ κλέπτονται εἰς τὴν εὐτυχίαν μας. Ἡ κόμη ἀ-
σπρίζει. Αἱ παρειαὶ κιτρινίζουν. Τὸ πρόσωπον ἱουτι-
δοῦται. Τὸ σῶμα ζαρώνει. **Ἐὰν μόνον τὰ κάλ-
λη τῆς ζωῆς περριμένουν ὡς τὸ ρόδιον τὸ ἀ-
μάραντον.**

Κ. Ν. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ
πρωτοπρεσβύτερος

ΤΟ ΠΙΣΤΕΥΩ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

ΥΠΟ ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΝΑΒΙΛ

**«Τὸν γεννηθέντα ἐκ Πνεύματος Ἀ-
γίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου»**

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, κατὰ τὴν ἐορτὴν
τῶν Χριστουγέννων, πανηγυρίζουσι τὴν γέννησιν τοῦ
Χριστοῦ. Εἶνε ὠφέλιμον ὅπως κατ' ἔτος, μετὰ προ-
σοχῆς ἀποβλέπωμεν εἰς τὴν φάτιν τῆς Βηθλεὲμ·
ἀλλὰ καὶ ἐκάστη ἡμέρα ἀνάγκη νὰ εἶνε δι' ἡμᾶς
Χριστοῦγεννα, καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὀφείλομεν νὰ
μετέχωμεν τῆς χαρᾶς τῶν ποιμένων, ἀκούοντες τοὺς
λόγους τούτους, **«Ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σω-
τήρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος»**.

Γεννηθεὶς ἐκ γυναικὸς ὁ Ἰησοῦς, συνεδέθη μετὰ
τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τῆς μητρός του. Ἐκυοφορήθη
μὲν ἐν τῷ κόλπῳ Ἐκείνης, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ εὐλογημέ-
νη ἐν γυναιξὶ καὶ τὴν ὁποῖαν αἱ γενεαὶ πᾶσαι μακα-
ρίζουσι, συνελήφθη ὁμοῦς ἀναμαρτήτως. Ἡ ἀμαρτω-
λὸς κατὰστασις εἶνε ὁ ὅρος, ὅφ' ὃν πάντες οἱ υἱοὶ
τῶν ἀνθρώπων γεννῶνται φυσικῶς. Ἀλλ' Ἐκεῖνος, ὅ-
στις ἐν ἐννοίᾳ εἰδικῇ καὶ μοναδικῇ, ἐγένετο ὁ υἱὸς
τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς μόνον ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ ἐν ἀληθείᾳ
«τίς ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας;» Περὶ αὐ-
τοῦ μόνον ἠδυνήθησαν νὰ εἰπωσιν οἱ μαθηταὶ τοῦ ὅτι,
ἐὰν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶνε ἁμαρτωλοὶ, ὁ ἄνομος οὗτος
δὲν ἐφηρμόζετο ἐπ' αὐτοῦ. Ἀνέλαβε τὸ ἡμέτερον φύ-
ραμα, ἠθέλησε νὰ γίνῃ ὅμοιος πρὸς ἡμᾶς κατὰ πάντα,
ἐξαιρέσει μόνον τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ἐξαιρέσις δὲ αὕτη
ἐξηγεῖται μόνον, ὡς ἐκ τοῦ τρόπου τῆς γεννήσεως
τοῦ Ἰησοῦ. Οὕτω γεννηθεὶς ἀνεδέλχθη υἱὸς τοῦ Θεοῦ,
οἷος θ' ἀπέβαινε καὶ διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως
αὐτοῦ. Ἀπηλλαγμένος διὰ τὴν ἀπ' εὐθείας παρὰ τοῦ
Οὐρανοῦ Πατρὸς προέλευσίν του, ἀπὸ τῆς ἐνοχλῆς εἰς
τὸ κακόν, τὸ περιβάλλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἐπα-
φάνη ὡς δευτέρος Ἀδάμ. Πειρασθεὶς, ἐπειδὴ ἐνεδύ-
θη τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐνίκησε τὸν πειρασμὸν,
εἰς τὸν ὁποῖον ὁ πρῶτος Ἀδὰμ ὑπέκυψεν. Τοιοῦτο-
τρόπως δὲ ἀπέδῃ ὁ τύπος τοῦ ἀνθρώπου, τοιοῦτος,
οἷος ὤφειλε νὰ εἶνε κατὰ τὴν βούλησιν τοῦ Δημιουργοῦ.
Ὅτε ὁ Πιλάτος ἐπέδειξεν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἰου-
δαίους, ἐνδεδυμένον πορφύραν ἐμπαικτικὴν καὶ ἐστεμ-
μένον διὰ στεφάνου ἐξ ἀκανθῶν, λέγων **«Ἴδε ὁ ἄν-
θρωπος»**, δὲν ἀμφέβαλλε περὶ τῆς ἐννοίας, τὴν ὁ-
ποῖαν ὁ λόγος τοῦ ἠδύνατο νὰ προσλάβῃ ἡμέραν τινά,
διὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ ἐσταυρωμένου.

Ἡ θεία φύσις τοῦ Χριστοῦ, ἀποκαλυφθεῖσα διὰ
τοῦ τρόπου τῆς γεννήσεώς του, διεξηγεῖ, ἐκεῖνο, ὅπερ
ἄλλως θὰ ἔμενεν ἀνερμήνευτον. Εἶδομεν ἀπὸ δεκαεν-
νέα αἰῶνας, καὶ ἰσήμερον ἀκόμη βλέπομεν, ἀνθρώπους
τασσομένους ἀνεντιρρήτως ἐν τοῖς περιφανεστάτοις
ἀντιπροσώποις τῆς ἀνθρωπότητος, ν' ἀποκαλοῦν τὸν

Ἰησοῦν τῆς Ναζαρετ Κύριον αὐτῶν καὶ γονυπετοῦν-
τες νὰ τὸν προσκυνῶσιν. Εἶδομεν, καὶ βλέπομεν ἀκόμη
καὶ σήμερον, ἄνδρας, ἀρνούμενους τὰς λαμπροτέρας
προσδοκίας τῶν ἐπὶ γῆς σταδίων, διὰ νὰ ἀφιερῶσι-
σιν ὅλον τὸν χρόνον των καὶ ὅλας τὰς δυνάμεις των
πρὸς διάδοσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ ἐσταυρωμένου.
Πρὸς ποῖον ἀπευθύνονται ὅλοι αὗτοι αἱ τιμὰ καὶ ἡ
λατρεία; Εἰς Ἰουδαϊὸν τινα ἄνδρα, ὁ ὁποῖος θὰ ἦτο
ἀπλὸς μὲν ἄνθρωπος, πεπρωτισμένος ὅμως δι' ἐξχι-
ρήτου τινὸς ἀρετῆς; Ὁχι ἀναμφιδόλως. Ὁλοι αἱ τι-
μαὶ αὗται καὶ ἡ λατρεία αὐτῇ ἐννοοῦνται μόνον, δι-
ότι ἀπευθύνονται πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἡ Χριστι-
ανικὴ Ἐκκλησία ὠνόμασε Θεάνθρωπον.

« Τὸν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου παθόντα »

Σχεδὸν οὐδεμίαν πληροφορίαν ἔχομεν περὶ τοῦ
βίου τοῦ Ἰησοῦ, μέχρι τοῦ τριακοστοῦ περίπου ἔτους
τῆς ἡλικίας του. Δυνάμεθα μόνον νὰ εἰκάσωμεν, ὅτι
ἐγνώρισε κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς νηπιακῆς καὶ τῆς νε-
ανικῆς του ἡλικίας κκουχίς τινάς, αἱ ὁποῖαι εἶνε ὁ
κλήρος τῆς ἐπιγείου ζωῆς. Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀ-
σφαλτέστατα γνωρίζομεν εἶνε τὰ παθήματά του, ἀρ-
χόμενα μετὰ τῆς ἐπισήμου διακονίας του καὶ παρατει-
νόμενα μέχρι τοῦ θανάτου του.

Πάσχει ἐκ τῶν ἐχθρῶν του, οἱ ὁποῖοι ζητοῦσι νὰ
τὸν πηγιδεύσωσιν. Εἶνε δὲ οὗτοι ἄλλοτε μὲν Φαρι-
σαῖοι, ἄλλοτε δὲ οἱ Σαδουκαῖοι, οἱ ὁποῖοι προτείνου-
σιν εἰς αὐτὸν ὑπόβλους ἐρωτήσεις, διὰ νὰ τὸν φέρω-
σιν εἰς ἀμηχανίαν, ἢ διὰ νὰ εὖρωσιν ἀφορμὴν νὰ τὸν
κατηγόρησωσι. Πλέον δὲ ἡ ἀπὸ μεταβιβάζοντες οὗτοι
ἐκ τῶν λόγων εἰς τὰ ἔργα, λαμβάνουσι λίθους διὰ νὰ
τὸν λιθοβολήσωσι. Κατορθώσαντες, τέλος νὰ τὸν συλ-
λάβωσι κκοποιήσωσιν αὐτὸν καὶ τύπτουσιν. Οἱ στρα-
τιῶται, οἱ μέλλοντες νὰ τὸν ὀδηγήσωσιν εἰς τὸν τό-
πον τῆς σταυρώσεως, προπηλακίζουσιν αὐτὸν καὶ ἐ-
ξουθενοῦσι.

Πάσχει ἐκ τῆς ἀσθενείας τοῦ ὄχλου, ὁ ὁποῖος
παρκαθήμενος μὲν εἰς τὰ φυσικά του αἰσθήματα, ἀ-
ποθυμᾷ καὶ ἐπευφημεῖ αὐτόν, κατόπιν ὅμως ἐπι-
τρέπει νὰ περπατῇ ὑπὸ τῶν παθῶν τῶν ἐχθρῶν
του. Τίς δύναται νὰ γνωρίζῃ περὶ ἐάν πλείστοι ἐξ ἐ-
κείνων, οἱ ὁποῖοι ἐχχιρήτιζαν τὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα
εἰσοδὸν τοῦ κρουαζίζοντες, « Ἄσσανα τῷ Ρίτῳ
Δαυῖδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνό-
ματι Κυρίου », δὲν συνηνώθησαν μετ' ἐκείνων,
οἱ ὁποῖοι ὀλίγον μετὰ ταῦτα ἐδόσαν πρὸς τὸν Πιλά-
τον « σταυρωθήτω; »

Πάσχει ἐκ τῆς δειλίας τοῦ Ῥωμαίου διοικητοῦ,
ὁ ὁποῖος καίτοι διεκήρυττεν ἐκτὸν ἄθῶν ἀπὸ τοῦ
αἵματος τοῦ δικαίου τούτου, ὡς μὴδὲν κρῖμα εἶναι ἐν
αὐτῷ, ἐν τούτοις ἀρίνει τοῦτον ἔρμαιον τῆς μανίας
τῶν ἐχθρῶν του, διότι ὁ λαὸς ἐκράγαζεν « Ἄν τοῦ-
τον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τῷ Κασίαρι »

πᾶς ὁ βασιλεὺς ἐκτὸν ποιῶν, ἀντιλέγει
τῷ Κασίαρι. Οὐκ ἔχομεν βασιλεῖα, γὰρ μὴ
Κασίαρος ».

Πάσχει ἐκ τοῦ πατριωτισμοῦ του, ἐπειδὴ προέ-
βλεπε τὰς συμφορὰς αἱ ὁποῖαι ἐμελλον νὰ ἔλθουν εἰς
τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Ἰουδαίαν. Ὅποιαν μεγα-
χολίαν ἀποπνέουσιν οἱ λόγοι οὗτοι, « Ἱερουσα-
λὴμ, Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς
προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλ-
μένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησεν ἐπι-
συναγγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυ-
νέγειν ὄρνις τὰ νοστίς ἐκτῆς ὑπὸ τοὺς
πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλυσται; » Ὅποια πι-
κρά καὶ συγχρόνως τρυφερὰ συμπάθεια εἰς τοὺς λό-
γους αὐτοῦ, τοὺς ὁποῖους ἀπηύθυνε πρὸς τὰς γυναι-
κας, αἱ ὁποῖαι ἠκολούθουν αὐτόν, « καὶ καὶ ἐκό-
πτοντο καὶ ἐθρήνουν », ὅτε ὠδηγεῖτο εἰς τὴν
καταδίκην, « θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ, μὴ
κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἐκτὰς κλαίετε
καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν. Ὅτι ἰδοὺ ἐρχονται
ἡμέραι, ἐν αἷς ἐροῦσι, μακάριαι αἱ στεῖ-
ραι καὶ αἱ κοιλίαι, αἱ οὐκ ἐγέννησαν καὶ
μαστοί, οἱ οὐκ ἐθάλασαν. »

Πάσχει ἐκ τῶν μαθητῶν του. Ὁχι μόνον τοὺς
μεταβιβάζοντες μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ εἰς Ἑμμα-
νοὺς ἐπιπλήττει ὡς « ἀνοήτους », ἀλλ' ἐμέμφθη
καὶ τοὺς λοιπούς. Οἱ ἄνθρωποι αὗτοι ἀφῆκαν τὰ
πάντα, διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐ-
φύλαττον, τοῦλάχιστον μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, τὰ ἴχνη
πνεύματος σαρκικοῦ καὶ ἐγκοσμίου. Οἱ υἱοὶ τοῦ Ζε-
δεδαίου ἐπωφθαλμίων τιμητικὰς θέσεις ἐν τῇ βασιλείᾳ
του καὶ δὲν ἠνόουν, μεθ' ὅλας τὰς προρρήσεις τοῦ
Διδασκάλου, ὅτι ἐπὶ τῆς γῆς μόνον θλίψεις εἶχον ν'
ἀναμένωσιν, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων καὶ διὰ τῶν ὁποίων
ἔπρεπε νὰ καταφθάσωσιν εἰς βασιλείαν, ἢ ὁποία δὲν
εἶνε ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου
ἦσαν οἱ σύντροφοι αὐτοῦ, οἱ τακτικοὶ ἀχροαταὶ τῶν
λόγων του, οἱ αὐτόπται μάρτυρες τοῦ βίου του. Διὰ
τοῦτο ἠθέλε νὰ ἐννοήσωσι καλῶς ὅτι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν
πίστις αὐτῶν ὄφειλε νὰ στρέφηται καὶ πρὸς αὐτόν.
« Πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς ἐμέ πι-
στεύετε ». Καίτοι πρὸς στιγμὴν ἐννοοῦσιν αὐτό, ἐν
τούτοις δὲν τὸ ἐννοοῦσι πάντοτε καὶ ἐντελῶς. Ὑπο-
λανθάνει δὲ δεδαίως θλίψις εἰς τὴν τρυφερὰν μορφήν
τὴν ὁποῖαν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Φίλιππον, « τοσοῦ-
τον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἶμαι καὶ ποῦ ἔγνω-
κίς με Φίλιππε; »

Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον λυπεῖ τὸν Διδάσκαλον δὲν
εἶνε, ὅτι δὲν ἐπιγινώσκειται ὑπὸ τῶν μαθητῶν του,
ἀλλ' εἶνε ἡ ὀλιγοπιστία των, δηλ. ἡ ἔλλειψις τῆς ἐπ'
αὐτὸν πεποιθήσεως, τὴν ὁποῖαν ὄφειλον νὰ ὁμολο-
γῶσιν πρὸς αὐτόν. Καὶ εἶχον μὲν οἱ μαθηταὶ ἐν τινι
μέτρῳ τὴν πεποίθησιν ταύτην, ἀλλ' αὕτη δὲν ἦτο
πλήρης, ἐταλάντευετο, ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐξήλεγχε αὐτὴν

μετὰ πόνου. «**Ὁλιγόπιστοι**», λέγει πρὸς τοὺς ἐξ αὐτῶν μερμινώντας περὶ τῶν ἐγκοσμίων. «**Τὶ δειλοὶ ἐστέ, ὀλιγόπιστοι;**» εἶπεν εἰς τοὺς ἐκ πλαγάντας ἐκ τῆς λαίλαπος. «**Ὁλιγόπιστε εἰς τί ἐδίδισκας;**» λέγει πρὸς τὸν Πέτρον ἄρξάμενον νὰ κατὰπνέτῃται, διότι ἐδειλίασε. Πάντοτε δὲ ἐν τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ, ἥτοι ἐπὶ ἀμελείας εἰς αὐτὸν πεποιθήσεως, μεταχειρίζεται τὴν λέξιν **πίστις**. «Ὡστε οἱ μαθηταὶ τοῦ λυποῦσιν αὐτὸν διὰ τὴν βραδύνοιον καὶ ὀλιγοπιστίαν τῶν. Ἀλλ' αἱ σκληρόταται τῶν ἀλληδόνων, τῶν ὁποίων ἐγένοντο εἰς αὐτὸν πρόξενoi, εἶνε αἱ ἀκόλουθοι. Ἐνῶ αὐτὸς ἐξέλεξεν ἐξ αὐτῶν δώδεκα, ὅπως ἀναδείξῃ αὐτοὺς εἰδικοὺς διαγγελεῖς τοῦ Εὐαγγελίου, οὗτινος εἰσηγητὴς ἐγένετο εἰς τὸν κόσμον, ἐν τούτοις εἰς ἐξ αὐτῶν, ὁ δόλιος Ἰούδας, ἐκ φιλαργυρίας πεσὼν εἰς τὴν ἡμισηρωτάτην προδοσίαν, πωλεῖ αὐτὸν διὰ τριάκοντα ἀργύρια εἰς τοὺς ἐχθρούς του. Ἄλλος, ὁ Πέτρος, ἠρνήθη αὐτὸν τρίς, ἐφ' ᾧ καὶ ἐκλάυσε πικρῶς.

Ἀς μεταδῶμεν νοερώς εἰς τὸν κήπον τῆς Γεθσημανῆς. Ὁ Χριστὸς ἀπελθὼν ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ, πηγαίνει νὰ προσευχηθῇ κατὰ μόνας, παραγγείλας εἰς αὐτοὺς ἵνα γρηγορῶσι μετ' αὐτοῦ. Τρίς ὁμῶς ἐπιστρέφει καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς κοιμωμένους. Ποῖα δὲ θλίψις ἐκδηλοῦται εἰς τοὺς πρὸς τὸν Πέτρον λόγους τούτους, «**οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μέιν ὥραν γρηγορεῖν μετ' ἐμοῦ;**» Τέλος δὲ ὅτε σπεῖρα ὀπλοφόρων ὁδηγουμένη ὑπὸ τοῦ προδότου Ἰούδα, ἔρχεται νὰ τὸν συλλάβῃ, «**τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον**».

Προδοθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ παροδοθεὶς εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του, εὐρίσκετο εἰς τὴν ἐπωδυνωτέρην θέσιν, ἢ ἐξ ὧν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν. Καὶ ὁμῶς ὅλα αὐτὰ δὲν ἄρκοῦσι νὰ ἐξηγήσωσι τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἀπήγγειλεν εἰς τὴν Γεθσημανῆν, «**περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου**». Ὅποια ἦτο ἡ προσευχή, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος τῶν θλίψεων ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Θεόν, καθ' ὃν χρόνον οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐκοιμῶντο; «**Πάτερ εἰ δυνατόν πρεσβήτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ. Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ.**» Αὐτὴ ἦτο ἡ πρώτη του αἵτησις. Ἰδοὺ καὶ ἡ δευτέρα. «**Εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον πρεσβεῖν ἀπ' ἐμοῦ ἐν μὴ αὐτὸ πῖω, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου.**» Ποῖον δὲ ἦτο τὸ πικρὸν ποτήριον, πρὸς τὸ ὅποιον ἀποβλέπων ἡσθάνετο θλίψιν μέχρι θανάτου; Ποῖον ἦτο τὸ ποτήριον τοῦτο τῶν ἀλληδόνων, πρὸ τοῦ ὁποῦ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ὑπεχώρει μετὰ φρίκης; Ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα συνετελέσθη. Ἡ ἄρνησις τοῦ Πέτρου ἦτο ἤδη γνωστὴ εἰς αὐτόν. Μήπως ἡ κατὰδίκη ἐφόδιζεν αὐτόν, ἡ κατὰδίκη μετ' ὧν τῶν ἐπικυλοῦσιν αὐτῶν, τῶν προσηλακισμῶν καὶ τῶν ἐξουθενώσεων; Ἀλλ' ἐπόσοι τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως θερραλῶς καὶ μάστιγι περι-

χαρῶς δὲν κατεφρόνησαν τοὺς φρικωδεστέρους τῶν θανάτων; Οἱ μαθηταὶ ἠδύναντο ν' ἀναδειχθῶσιν ἱσχυρότεροι τοῦ Διασκάλου; Ὁ Ἰησοῦς ὁμῶς συνησθάνετο ἐκείτῳ ἐν μέσῳ ἄλλους ὑπερβάνοντας πάσας τὰς προηγουμένας αὐτοῦ θλίψεις, ἄλλους πλήρους ἀγωνίας καὶ μυστηρίου. Ὡστε μόνον ἐπὶ τοῦ Γολγοθα δύναται τις νὰ εὕρῃ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος. Ἀλλ' ἂς προσμείνωμεν νὰ ἐξακριβώσωμεν τὴν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποῖαν θὰ ἐξασκήσῃ εἰς ἡμᾶς ἡ γενικὴ σκέψις τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου.

Ὁ Χριστιανὸς μετέχει καὶ οὗτος τῶν δυστυχιῶν τῶν συμφῶν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει. Ἐπὶ πλέον δὲ ἔχει ἐν τῷ αἰσθηματικῇ τῆς ἀγάπης θαψιλῇ πηγῇ θλίψεων, ἂς ἀγνοεῖ ὁ ἐγωϊσμός. Ἐὰν μὲν πάσχει ἐκ τῶν συνεπειῶν τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων, θὰ ἀναγκασθῇ ὅπως ταπεινωθῇ καὶ διορθωθῇ. Ἐὰν δὲ καλεῖται νὰ πάθῃ ὡς Χριστιανός, δὲν θὰ λησμονήσῃ τοὺς πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λόγους τοῦ Κυρίου, «**ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε**» καὶ θὰ καταντήσῃ ὑπὸ τὴν ἐπενέργειαν τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ὅπως «**κοινωνῇ τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασι**». Καὶ ἐὰν ἐνεκεν τοῦ Χριστοῦ καταδιώκεται καὶ συκοφαντῆται, θ' ἀγωνισθῇ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου του, «**χαίρετε καὶ ἀγαλλιάσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Μικροὶ ἐστε ὅταν ὀνειδίζωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἰπῶσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἐνεκεν ἐμοῦ**».

Ὁ θέλων νὰ εἶνε μαθητὴς τοῦ ἀνθρώπου τῶν θλίψεων, δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήττεται, καλούμενος ὅπως πάσῃ μετ' αὐτοῦ, ἵνα συνδοξασθῇ. Ἐὰν διαδίσκῃ ἐν μέσῳ θλίψεων, θ' ἀκούσῃ τὴν συνειδήσιν του ἀναμνησκουσαν τὰ σφάλματά του καὶ θ' ἀτενίσῃ πρὸς τὸν Γολγοθᾶν, ἐφαρμόζων εἰς ἐαυτὸν τοὺς λόγους ἐκείνου, οὗτινος Σίμων ὁ Κυρηναῖος ἔφερε τὸν σταυρόν, «**εἰ ἐν τῷ ὕγρῳ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται;**» Ἰδοὺ τί ὑπέστη ὁ Ἅγιος καὶ ἐγὼ ὁ ἀμαρτωλὸς δὲν θ' ἀποδεχθῶ τὴν θλίψιν! Ἡ σκέψις αὕτη πολλάκις εἰσέδυσεν εἰς τὰς ἀπλοεκάς ψυχάς, προλαβοῦσα τοὺς γογγυσμούς. Χριστιανὴ γυνὴ ἐπεσκέφθη χωρικὴν τινα βασανιζομένην ὑπὸ σκληρῶν θλίψεων. Ἡμέραν τινὰ ὅτε αὕτη ἐξέφραζε ζωηρῶς τὴν συμπάθειάν της, ἡ ασθενὴς τῇ ἀπήντησεν ἀφελῶς, «**ὦ Κύριε μου, ὁ Κύριος ἡμῶν πολὺ περισσύτερον ὑπέφερε**».

Καθὼς πάντες οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ οἱ Χριστιανοί, ποτίζονται κατὰ διαφόρους βαθμοὺς ποτήρια πικρῶν. Οἱ δὲ σχετικῶς ἀπηλλαγμένοι τούτων, οφείλουσι νὰ εὐλογῶσι τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγαθωσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ εὐχαριστῶσιν αὐτόν, ὅτι «**οὐ κατὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, οὐδὲ κατὰ ἁνομίαις ἡμῶν ἀντιπέδωκεν ἡμῖν**». Καὶ οφείλουσι μὲν οὗτοι νὰ εὐχαριστῶσι, διὰ τὰς χάριτας τὰς πρεχομένας εἰς αὐτοὺς, Ἐκεῖνον, παρ' οὗ τὰ

πάντα, ἀλλ' ἐπίσης ὀφείλουσιν, ἀνυπολόγιστοι. Ἐκείνοι, ὃν καλοῦσι Κύριον τῶν νᾶ εἶνε ἔτοιμοι ὅπως ἀποδεχθῶσι τὰς δοκιμασίας, τὰς πεμπομένας εἰς αὐτοὺς, καὶ νᾶ ζητήσωσι προηγουμένων τὴν ἀνγκυλίαν δύναμιν, ὅπως τὰς υποφέρωσι.

Δὲν εἶνε δὲ πάντοτε εὐκολος ἡ θέσις τῶν ἀπηλλαγμένων τῶν θλίψεων, ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῶν πρὸς τοὺς πολὺ πάσχοντες. Θέλουσιν οὗτοι ν' ἀπευθύνωσι λόγους παρκαμθίας: Οἱ πάσχοντες ὅμως, γνωρίζοντες, ὅτι οἱ παρκαμθῶντες αὐτοὺς ἔχουσι εἶναι σχετικῶς γλυκὺν καὶ εὐκόλον, θὰ τολμήσωσιν ὅπως τάξωσιν αὐτοὺς ἐν τῇ τάξει ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὁ Ἰῶδ καλεῖ «**παρκαμθῶντες τῶν κινδύνων.**» Θέλουσιν οὗτοι νᾶ προλάβωσι τὴν κρίσιν ταύτην: Ἄς προσέχωσι τοῦ νᾶ ὁμιλῶσι περὶ τῶν ἰδίων συμφορῶν σχετικῶς ἀσημάντων ὥς λησμονῶσιν ὅμως ἐαυτοὺς, ὅπως στρέψωσι τὴν σκέψιν τῶν δυστυχῶν πρὸς τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει θαυμάσια πηγὴ παρκαμθίας, διότι μετὰ τῆς σκέψεως τοῦ Χριστοῦ συνδέεται ἡ τῶν ἐπαγγελιῶν τῆς αἰωνίου ζωῆς, πρὸς τὴν κατήλθεν ὅπως χειρουργήσῃ ἡμᾶς. Τότε ἀκριβῶς εὐνοοῦμεν διὰ τὸ ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος χεῖρει ἐν ταῖς θλίψεσιν αὐτοῦ διότι: **«λογίζεται, ὅτι οὐκ ἄξιον τὰ πικθήματα τοῦ νῦν κρινοῦ, πρὸς τὴν μέλλουσαν δοξάν ἀποκλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς.»**

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΓΙΟΙ

Σύμφωνα μὲ τὸν σκοπὸν, τὸν ὁποῖον ἐθέσαμεν διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ μας καὶ ὅστις εἶνε, μετὰ τόλμης νᾶ δημοσιεύωμεν καὶ ἐκθέτωμεν τὴν διαφωτίζουσαν ἀλήθειαν, ἥτις διαλύει τὰς ἐσφαλμένας ἀντιλήψεις, καταχωρίζομεν κατωτέρω τὴν πεφωτισμένην γνώμην, τοῦ ἀληθῶς πεφωτισμένου ἐπίσης κληρικοῦ τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου Κων. Ν. Καλλινίκου, ἐπὶ σπουδαιότητος ζητήματος τὸ ὁποῖον δυστυχῶς μεγάλως παρεξήγησεν ἡ ὁρθησκειν ἀμάθεια εἰς ἣν κατεδικάσθη ὁ δυστυχὴς λαὸς μας.

Ἡ ἐν λόγῳ γνώμη τοῦ εἰρημένου κληρικῶ ἐδημοσιεύθη πρὸ ἐτῶν εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἐφημερίδα «Ἀτλαντίδα» τῆς Νέας Ἰόρκης ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἅγιοι» καὶ ἔχει ὥς ἑξῆς:

«Ἐπάρχουν μερικοὶ μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων, οἱ ὁποῖοι λόγῳ ὁρθησκειν ἀμαθείας ἔχουν χάσει τὸ μέτρον τῶν ἀναλογιῶν. Οὗτοι ἔχουν ἀκούσει ἴσως περὶ τοῦ ἁγίου τοῦ χωρίου των, τιμῶν τὸν πάτριον τῆς πόλεως των, γεραίρουν ὅπως πρέπει τοὺς ἐπιτοπίους ἢ ἄλλων μερῶν μάρτυρας, σπανίως ὅμως φέρουν εἰς τὰ χεῖλη των τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τοιοῦτοτρόπως π. χ. εἰς ἕνα ἀπὸ τὰ

πλέον εὐανδρὰ νησιὰ μας, ἐὰν ὁ νησιώτης ὁρκισθῇ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, δὲν τὸν μέλλει πολὺ πολὺ νᾶ πατήσῃ τὸν ὄρκον του, ἀν ὅμως ὁρκισθῇ εἰς τὸν ἅγιον Γεράσιμον ἢ εἰς τὸν ἅγιον Διονύσιον καὶ εἴπη ἀπλῶς **«μὰ τὸν Ἅγιο»**. Αἱ! τότε εἶνε σφικτὰ δεμένος καὶ δὲν ἡμπορεῖ νᾶ λυθῇ.

«Τώρα ἐγὼ δὲν θέλω νᾶ εἴπω διὰ τὸ ἄλλο ἀποπὸν τῆς ἐπιτορίας ἢ τῆς ψευδορκίας ἔστω καὶ ἀν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ τὸ ὄνομα κανενὸς ἀπολύτως ἁγίου. Θέλω μόνον νᾶ στρέψω τὸν νοῦν τοῦ ἀναγνώστου, εἰς τὸ ἄλλο κακόν, τὸσον ἀντιορθόδοξον ὅσον καὶ ἀντιχριστιανικόν, τὸ ὁποῖον διαπράττει κανεὶς, ὅταν θέτῃ τὸν ἅγιον ὑψηλότερον ἀπὸ τὸν Χριστόν, διότι νομίζει ὅτι τιμᾷ αὐτόν, χωρὶς νᾶ γνωρίζῃ ὅτι οὕτω τιμᾷ τὸν μικρότερον καὶ περιφρονεῖ τὸν μεγαλύτερον.

«Διότι τί εἶνε ἐπὶ τέλους ὁ Χριστὸς, τί δὲ οἱ ἅγιοι;» «Ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς τῆς πίστεως, ὁ δημοσίος καὶ ὁμόχρονος πρὸς τὸν Πατέρα Λόγος, ὁ ἐπανθρωπήσας διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην Του Θεός, ὁ Πλάστης καὶ Κυβερνήτης τοῦ Σύμπαντος, ὁ Σωτὴρ καὶ Δεσπότης μας, ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ, ἥτις «συμπάρῃ» μετ' αὐτοῦ, ὅταν ἔθετε τὰ θεμέλια τοῦ κόσμου καὶ ἡ Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἥτις μὲ τὸ ἀτίμητόν της αἶμα συνεχόλλει τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἠθικῆς μας ἀναγεννήσεως. Ὁ Χριστὸς εἶνε ἡ Ζωὴ μας, ἡ Δύναμις μας, ὁ Φωτισμὸς μας, ὁ Ἁγιασμὸς μας, ἡ Ὁδὸς ἡ ὁδηγοῦσα πρὸς τὸν Πατέρα. Οὐδεὶς ἄλλος, ἀπολύτως οὐδεὶς, οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε εἰς τοὺς οὐρανούς, οὔτε μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, οὔτε μεταξὺ τῶν ἀγγέλων. **Δὲν δικαιοῦται νᾶ τεθῇ παρκαμθῶς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.**

Οἱ δὲ ἅγιοι τί εἶνε; Οἱ ἅγιοι δὲν εἶνε οὔτε θεοί, οὔτε ἡμίθεοι, ὡς θὰ τοὺς ἐξελάβανεν ἡ ἀρχαία εἰδωλολατρεία, ἀλλὰ ἄνθρωποι. Δὲν εἶνε ὁ Κτίστης, ἀλλὰ κτίσματα, ὅχι Δεσπότης ἀλλὰ δοῦλοι.

Ἀνθρωποὶ βεβαίως ἡρωϊκώτατα διαπρέψαντες μεταξὺ τῶν ὁμοίων των εἰς τὸν κατὰ τῆς ἀμαρτίας πόλεμον. Κτίσματα φέροντα ἐπὶ τοῦ μετώπου σελαγίζουσαι τὴν σφραγίδα τοῦ Κτίστου των, ἄξιοι πάσης τιμῆς διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Ἡλίου φωτισμόν, Δοῦλοι δείξαντες διὰ τῆς ζωῆς των πόσον κατωρθωτὰ εἶνε τὰ διατάγματα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ καταισχύνοντες ἡμᾶς τοὺς ἀθλοῦς συνδούλους των. Ἅγιοι βεβαίως. Δὲν ἀντιλέγω. **Ἀλλὰ ἄνθρωποι, κτίσματα, δοῦλοι.** Πρόσφερε τὸν σεβασμόν σου εὐλαβεινῇ καὶ ἀδολῶν πρὸς τοὺς ἁγίους. Τίμα αὐτούς, ὡς θὰ ἐτίμας τοὺς γονεῖς σου, τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφούς σου, τοὺς εὐεργέτας σου, τοὺς κηδεμόνας σου, τοὺς ἐθνικοὺς ποδηγέτας, τοὺς διακεκριμένους ἄνδρας τῆς ἐνδόξου ἱστορίας σου καὶ μάλιστα ἀν θέλῃς περισσότερο παρὰ τοὺς, ἀφοῦ ὁ χρόνος εἶνε ὑποδεέστερος ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν αἰωνιότητα.

Κατάστησε τὸν δῖον τῶν ἰδικόν σου ὑπογραμμὸν καὶ ἀγωνίζου νὰ γείνης καὶ σὺ ἀρεστὸς εἰς τὸν Θεόν, καθ' ὃν τρόπον ἔγειναν αὐτοί. Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ ἂς μὴ σκεπάζουν εἰς τὸν θρησκευτικὸν ὀρίζοντα τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρχηγοῦ, τοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶνε ἐπὶ κεφαλῆς καὶ σοῦ καὶ ἐκείνων.

Αὐτὸς εἶνε τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὠμέγα, Αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος Μεσίτης, **Αὐτὸς εἶνε τὸ μοναδικόν ἀρχέτυπον**, Αὐτὸς εἶνε ἡ κλεῖς ἡ ἀνοίγουσα τοὺς οὐρανοὺς. Καθὼς ὅλα τὰ ἄστρα τοῦ Οὐρανοῦ μαζὺ ἠνωμένα δὲν δύνανται νὰ ἐξισωθοῦν κατὰ τὴν λάμψιν πρὸς τὸν ἥλιον, οὕτω καὶ ὅλοι οἱ ἄγιοι, ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι καὶ λοιποὶ δούουν ἐν ταπεινῇ γονυκλισίᾳ ἐμπρὸς εἰς τὸν **Ἥλιον τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Χριστοῦ**.

Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀληθινὴ ἀντίληψις τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἔχῃ κάθε χριστιανὸς περὶ τῶν ἁγίων. Δυστυχῶς ὅμως εἰς τὸ σπουδαῖον αὐτὸ σημεῖον οἱ πλείστοι τῶν χριστιανῶν ἔχουσιν ἐσφαλμένην τελείως ἰδέαν ἐκ θρησκευτικῆς ἀμαθείας τόσον, ὥστε ἡ τιμὴ καὶ ὁσεβασμὸς πρὸς τοὺς ἁγίους νὰ ὑπερβαίνει τὰ λογικὰ ὅρια. Τοιουτοτρόπως ὁ χριστιανὸς κατὰ τὰ ἐννέα δέκατα εὐχαριστεῖ, ἐπικαλεῖται καὶ προστρέχει πρὸς τὸν ἅγιον τῆς προτιμήσεώς του, λησμονῶν τὸν ἀρχηγὸν τῆς θρησκείας του τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος δικηρύττει **«Δεῦτε (ἐλάτε) πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ ἐγὼ ἀνιπαύσω ὑμᾶς»**. **«Τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω»**, δηλ. ὅτι δέχεται ἐλευθέρως πάντα χριστιανὸν πρὸς αὐτὸν καταφεύγοντα.

«Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· ὅς ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται». **«Ὅθεν καὶ σῶζειν εἰς τὸ πνευμάτι τὸν πνευματικὸν τοὺς προσερχομένους· ὅς αὐτοῦ τῷ Θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν»**.

Χριστιανὲ διὰ πᾶσαν σου ὑπόθεσιν καὶ ἀνάγκην χωρὶς φόβον καὶ δειλίαν ἐπικαλοῦ κατ' εὐθείαν τὸν Χριστόν. Εἶσαι ἁμαρτωλός, μὴ δειλιάσῃς νὰ προστρέξῃς εἰς Ἐκεῖνον, ὅστις εἶπε **«Ἦλθον νὰ καλέσω τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν»** νὰ προστρέξῃς εἰς Ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας σὲ περιμένει μετανοοῦντα. Διὰ νὰ τύχῃς τὴν βοήθειαν τὴν ὁποίαν ζητεῖς, ζήτησέ την μόνος καὶ κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸν Χριστόν. Ἄν πράξῃς ἔτσι ἀσφαλῶς θὰ ἔχῃς τὴν βοήθειαν ποῦ ζητεῖς, θὰ λάβῃς ὅ,τι ζητεῖς. Μὴ σὲ γελᾷ ὁ σατανᾶς ὁ ὁποῖος ζητεῖ τὴν καταστροφὴν καὶ μόνον, ἀντὶ νὰ πορευθῇ πρὸς τὸν Χριστόν, νὰ ὑπάγῃς νὰ ζητᾷς τὴν βοήθειαν τῶν μάγων ἢ τὴν γνώμην αὐτῶν, ἢ νὰ κρεμάσῃς εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ παιδιοῦ σου κανένα χαϊμαλί. Ἄν πάσῃς τρέξῃς εἰς τοὺς μάγους ἢ ζητῇς χαϊμαλιά, τότε ἀντὶ νὰ θεραπευθῇς σὺ ἢ τὸ παιδί σου θὰ χειροτερεύῃς, διότι μὲ αὐτὰ ποῦ ἔκχευες ἔχαστες τελείως τὴν θείαν βοήθειαν,

τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ μόνος δύναται νὰ σὲ βοηθήσῃ καὶ νὰ σὲ σώσῃ ἀπὸ κάθε κακόν, καὶ ὅχι μόνον τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν ἔχασες, ἀλλὰ καὶ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης, ἢ ὁποῖα μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον. Ἀπατώμενος ἀπὸ τοὺς μάγους καὶ τοὺς θρησκοκαπήλους κατασκευαστὰς τῶν χαϊμαλιῶν, τέλος τρέχεις καὶ εἰς τοὺς ἱατρούς, διὰ νὰ ἀκούσῃς παρ' αὐτῶν τὸ σκληρόν ἀλλ' ἀληθές, **«ἦλθες πολὺ ἄργά· ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη ἡδύνετο νὰ σᾶς φανῇ χρησίμος, νὰ σᾶς σώσῃ· ἀλλὰ τώρα πλεῖστ' εἶνε πολὺ ἄργά»**. Πόσοι δὲν ἔχασαν τελείως τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης καὶ μαζὶ μ' αὐτὴν καὶ τὴν ὑγίαν των τελείως! Πόσοι δὲν ἔχασαν τὰ φίλατά των παιδιὰ μὲ τὸ νὰ ζητοῦν τὴν θεραπείαν των ἀπὸ τοὺς μάγους καὶ ἀπὸ τὰ χαϊμαλιά!

ΝΑ ΚΑΗ

Τί νὰ καὶ; Τί ἄλλο παρὰ ἡ ἁγία καλουμένη Ἐπιστολή; Μὴ ἐκπλήττεσαι χριστιανέ, διὰ τὴν προτροπὴν καὶ παράκλησίν μου αὐτὴν. Δὲν ἀμφιδάλλω ὅτι θὰ σὲ πείσω.

Λοιπόν, ἡ φυλλάδα αὐτὴ ποῦ κυκλοφορεῖ μὲ τὸν τίτλον τὸν κτυπητὸν—**Ἐπιστολὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐρεθεῖσα ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς Θεοτόκου**, εἶνε ὅχι ἐπιστολή, ἀλλὰ μιὰ φυλλάδα **σατανικὴ**, κατορθώσασα νὰ ἐκτοπίσῃ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ νὰ κταλάβῃ θέσιν αὐτοῦ ἀνωτέραν εἰς τὰς οἰκίας τῶν Χριστιανῶν ἐκείνων, οἵτινες καλῇ τῇ πίστει ἐπίστευσαν ὅτι εἰς τὸ σπῆτι των τῶν ἔχουν τὴν θαυματουργὸν καὶ σώζουσαν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ κάθε κακόν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ ἀπὸ τὴν αἰώνιον κόλασιν εἰς τὸν ἄλλον, Ἀγίαν Ἐπιστολήν!!

Μὴ πλανᾷσαι Χριστιανέ μου, νὰ πιστεύῃς πράγματα τόσον ψευδῇ ὥστε τὴν ἁγίαν Ἐπιστολήν. Καὶ προτοῦ νὰ ἀποδείξωμεν τὰ τερατώδη ψεύδη ποῦ γράφει, δὲν χρειάζεται πολὺ μυαλό, ὅσον ἀγράμματος καὶ ἂν εἶνε κανεὶς, νὰ καταλάβῃ μόνος του, ὅτι, ἀφοῦ εἰς τὰ τέσσαρα ἱερὰ Εὐαγγέλια καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἱερὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶνε γραμμένα ὅλα ὅσα εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅλοι αἱ παραγγελίαι καὶ διδασκαλίαι αὐτοῦ διὰ νὰ τὰς ἀναγινώσκωμεν καὶ νὰ ζῶμεν σύμφωνα μὲ αὐτάς, δὲν ὑπῆρχεν (οὔτε θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ) ἀνάγκη νὰ μᾶς στείλῃ, ἢ μᾶλλον νὰ μᾶς ρίψῃ! ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐπιστολήν του. Θέλεις χριστιανέ μου νὰ μάθῃς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πῶς νὰ σωθῇς, πῶς θὰ εὐτυχῇς; **Ἀγόρευαι ἓνα ἱερὸν Εὐαγγέλιον**—ἀνοίξέ το καὶ ἀμέσως θὰ ἀκού-

σης νὰ σοῦ ὁμιλῇ ὁλοζώντατος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. "Ὅ,τι θέλει ἡ ψυχὴ σου, ἐκεῖ, εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, θὰ τὸ εὕρισκῃ. Δὲν ὑπῆρχε λοιπὸν ἀνάγκη νὰ μᾶς ρίψῃ ὁ Χριστός ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Τώρα ἂς ἴδωμεν τί γράφει ἡ ἀγία ἢ καλύτερα σατανικὴ αὐτὴ ἐπιστολή, διὰ νὰ πεισθῇς τελείως χριστιανέ μου, καὶ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι ὅ,τι λέγω εἶνε ἀπλῶς κατηγορίαί.

Ἄφοῦ εἴπομεν ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ εἶνε ψεύτικη, (τὴν ἔκαμε κανεῖς θρησκώληπτος καὶ ἐλεεινὸς καλόγηρος), ἐπομενον εἶνε νὰ ἀρχίξῃ ἀπὸ τὴν πρῶτην γραμμὴν μὲ ψεύματα ἢ μᾶλλον μὲ παραμύθια καὶ ἀνοησίας.

Ψεῦδος αὐτοστολὸν λοιπόν, ὅτι ἔπεσεν εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, διότι ὅταν ἕνα πρᾶγμα εἶνε ψεῦδος, εἶνε ἀνύπαρκτον, πῶς εἶνε δυνατόν καὶ νὰ γίνῃ; Μόνον τὰ ἀληθῆ πρᾶγματα δεδαικνέει ἡ ἱστορία, διότι εἶνε χειροπιαστά. Ἄφοῦ εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ φυλλάδα αὐτὴ λέγει ὡς εἴπωμεν παραμύθια, ἀρχίζει τὰ ἀντιχριστιανικά καὶ ἀντευαγγελικά ψεύδη, τὰ ὅποια σερβίρει ὡς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ παρουσιάζει τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστόν, ἐξηγριωμένον, ἀσπλαγχόν, φοδερὸν, ὁ γράψας τὴν φυλλάδα αὐτὴν ἀπατεῶν, ἀκριδῶς διὰ νὰ τρομάξῃ τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον ποῦ θὰ τὴν ἀνεγίνωσκε καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν νὰ τὸν κάμῃ καὶ νὰ πιστεῦσῃ, ὅ,τι λέγει.

"Ἄν δὲν κάμνετε, παριστᾷ τὸν Χριστόν νὰ λέγῃ τοῦτο καὶ ἐκεῖνον «θέλω ἀνοίξῃ τοὺς καταρράκτας τοῦ οὐρανοῦ καὶ θὰ βρέξω αἷμα καὶ φωτίαν διὰ νὰ σᾶς κατακαύσω», «ἐβουλόμην νὰ σᾶς ἀφανίσω ἀλλὰ διὰ τὰς παρακλήσεις . . . δὲν σᾶς ἐτιμώρησα διὰ τὰς δδελυρὰς πράξεις σας». Καὶ ἀφοῦ πρῶτα παρέστησε τὸν Χριστόν ἐξηγριωμένον, μὲ κεραινοὺς εἰς τὰς χεῖρας, καὶ μεταχειριζόμενον γλώσσαν ποῦ κανεῖς σεβόμενος ἐαυτόν δὲν μεταχειρίζεται, παριστᾷ τοῦτον νὰ λέγῃ : «**Δὲν βλέπετε ἀνκίσθητοι, τί μέγα μυστήριον εἶνε ὁ ἀφορισμός;** ὅποιος σταθῇ ἀφορισμένος δὲν δύναται τὸ σῶμά του νὰ διαλύσῃ ἢ γῇ, οὔτε ἡ ψυχὴ του ἔχει ἀνάπαυσιν εἰς τὸ αἰώνιον ποῦρ τῆς κολάσεως, ἕως οὗ νὰ τὸν συγχωρήσῃ ὁ ἱερεὺς ὅπου τὸν ἀφώρισεν. Ἄν δὲ εὕρισκεται ἀποθαιμένος, πρέπει νὰ τοῦ δώσῃ ὁ ἀρχιερεὺς τὴν συγχώρησιν καὶ οὕτω δύναται νὰ λυθῇ τὸ σῶμά του καὶ εὐρεθῇ συγχωρημένος εἰς τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα». Ἀκοῦτε χριστιανοί μου, τί παριστᾷ τὸν Χριστόν νὰ λέγῃ; Νὰ λέγῃ δηλ. πρᾶγματα διὰ τῶν ὁποίων νὰ διαψεύδῃ τὸ Εὐαγγέλιόν του, ὅσα εἶπεν ὅταν ἦλθε νὰ μᾶς σώσῃ, ὁπότε εἶπεν: «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένῃσθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς». «Εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταράσθε». Παριστᾷ τὸν Σωτῆρα τρώ-

πον τινὰ ἐπιδοκιμάζοντα τὸν ἀφορισμόν κτλ. Μὰ ὁ ἀφορισμός, ἀγαπητοί, εἶνε ἀντιχριστιανικὸς καὶ ἐκείνοι οἱ τυχόν ἱερεῖς ἢ ἀρχιερεῖς οἱ ὅποιοι διαβά- ζουν ἀφορισμοὺς δὲν πρέπει νὰ λέγωνται ὅχι πλεόν ἱερεῖς ἢ ἀρχιερεῖς ἀλλ' οὔτε χριστιανοί. Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς ἀγαπᾷ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, εὐλογεῖ καὶ δὲν καταράται, καθὼς παραγγέλει ὁ Σωτῆρ. Ἐκεῖνος ποῦ μισεῖ, ἐκεῖνος ποῦ καταράται, δὲν εἶνε ὁπαδὸς τοῦ Χριστοῦ. Μὴ πιστεύετε ποτὲ ὅτι ἕνας χριστιανὸς ἀπὸ ἀμαρτίας τυχὸν θὰ μείνῃ ἄλυτο τὸ σῶμά του. Ἄν αὐτὸ συμβῇ, πταίει τὸ ἔδαφος τὸ πολὺ ὑγρὸν καὶ ὅχι αἱ ἀμαρτίαι. Διὰ τὰς ἀμαρτίας τιμωρεῖται ἡ ψυχὴ καὶ οὐχὶ τὸ σῶμα καὶ νεκρὸν σῶμα. Μὴ πιστεύετε ἐπίσης ποτὲ ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ἂν γονατίσῃ εἰς τὸ μνήμα καὶ εὐχηθῇ θὰ λυώσῃ τὸ σῶμα καὶ θὰ συγχωρηθῇ ὁ ἀμαρτωλός. Μὴ πιστεύετε σὲ τέτοιας ἀνοησίας καὶ ἱεροκαπηλίας. Μόνον ὁ Θεὸς δύναται νὰ συγχωρῇ ἀμαρτίας διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ—αἱ ἀμαρτίαι συγχωροῦνται διὰ μετανοίας καὶ ζῶντος τοῦ ἀνθρώπου.

Παρακάτω ἡ ἀντιχριστιανικὴ φυλλάδα παριστᾷ τὸν Σωτῆρα, Ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀμαρτωλῶν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, Ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος διακηρύττει «οὐ θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέφει καὶ ζῆν αὐτόν» νὰ ἀποκαλῇ τοὺς ἀμαρτωλοὺς υἱοὺς τοῦ διαβόλου.

«Κατηραμένος καὶ ἀφορισμένος καὶ ἀσυγχώρητος ὁ λάρυγγας ὅπου καταλύει τὴν Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν κρέας καὶ ὀψάριον χωρὶς σωματικῆς ἀσθενείας. Στοχασθῆτε ὅτι θέλω ἀνοίξῃ τοὺς καταρράκτας τοῦ οὐρανοῦ νὰ βρέξω νερὸ κοχλάτο εἰς τὰς δέκα Φεβρουαρίου καὶ κανεῖς δὲν θὰ ἡξεύρῃ καὶ θέλω βρέξῃ εἰς τὰς 8 Ἀπριλίου αἷμα καὶ ποῦρ νὰ κατακαύσω τὰς ἀμπέλους σας καὶ τὰ χωράφια καὶ τὰ χόρτα καὶ θέλω ρίψῃ θηρία πτερωτά καὶ ἀνήμερα νὰ σᾶς καταφάγουν. Καὶ πάλιν λέγω θὰ πέμψω σκότος, ἀστραπὰς καὶ βροντὰς νὰ σᾶς κατακαύσω καὶ νὰ μὴ σᾶς λυπηθῶ». Αὐτὰς καὶ ἄλλας φοδερὰς ἀπειλὰς παριστᾷ τὸν Σωτῆρα νὰ λέγῃ ἢ δῆθεν ἀγία ἐπιστολή, ποῦ ἕνας μόνον μανιακὸς δύναται νὰ εἴπῃ, κατ' ἐκείνων οἱ ὅποιοι τρώγουν κρέας ἢ ψάρι τὴν Τετάρτην καὶ τὴν Παρασκευὴν ἢ δὲν φυλάττουν τὴν ἀργίαν τῆς Κυριακῆς. Ἔτσι μὲ πολλὴν τέχνην ὁ ἀπατεῶν ποῦ ἔγραψε τὴν φυλλάδα αὐτὴν, καττρομάζει καὶ τρομοκρατεῖ τοὺς ἀμαθεῖς ἀναγνώστας τῆς, τόσον ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ σκεφθοῦν. Ἐκαστος χριστιανὸς βεβαίως ἔχει καθήκον ἐν ὅσῳ τὸ ἐπιτρέπει ἡ ὑγεία του νὰ νηστεύσῃ οὐχὶ νηστεῖαν τυπικὴν καὶ ὑποκριτικὴν, ὅπως δυστυχῶς γίνεται σήμερον, διότι ὁ Σωτῆρ δὲν δίδει σημασίαν ἀπολύτως εἰς τὰς τυπικὰς νηστείας. «Οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον» λέγει ὁ Σωτῆρ. Ἥτοι ἡ ἀληθὴς νηστεία δὲν εἶνε τὸ νὰ μὴ φάγῃ

τις τούτο ἢ ἐκεῖνο τὸ φαγητόν, ἀλλ' ἡ ἐγγράτεια τῶν παθῶν. Ἐπίσης ἕκαστος χριστιανὸς ἔχει καθήκον νὰ μὴ ἐργάζεται τὴν Κυριακὴν, ἀλλὰ νὰ διέρχεται αὐτὴν μαζὶ μετὰ τὴν οἰκογένειάν του, ὅχι μόνον ἄναπαυόμενος ἀλλὰ καὶ μελετῶν τὸ Εὐαγγέλιον, εὐχαριστῶν τὸν τόσον καλὸν Οὐράνιον Πατέρα του. Ἐκεῖνος ὁ ὅποιος δὲν ζῇ ὡς καλὸς χριστιανός, ἀλλὰ ζῇ ἐν ἀσωτεία καὶ ἁμαρτίᾳ, ἐκεῖνος βέβαια θὰ τιμωρηθῇ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ εἰς τὸν ἄλλον ἂν δὲν μετανοήσῃ, τὴν ὁποίαν μετάνοιάν του μετὰ πόθου περιμένει ὁ Θεὸς καθὼς τὸ λέγει καθαρὰ τὸ Εὐαγγέλιον.

Ἀφοῦ ἐζητήσεν ὡς εἶπομεν νὰ κατατρομάξῃ ὁ συγγραφεὺς τῆς σατανικῆς κυριολεκτικῆς φυλλάδας τοὺς ἀναγνώστας του, ἔρχεται διὰ τῆς ὑποβολῆς νὰ τῶν ζητήσῃ τὴν ἀσάλευτον πίστιν τῶν εἰς αὐτὴν δι' ἀπειλῶν φοβερῶν, γράφων αὐτὰς καὶ οὐχὶ ὁ Σωτὴρ: «Καὶ πάλιν λέγω διὰ τὴν ἀγίαν μου ἐπιστολήν, ὅτι δὲν ἐγράφη ἀπὸ χέρι ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀπὸ τὸν πατέρα μου τὸν ἐπουράνιον. Καὶ ὅποιος ἀνθρώπος εὗρεθῇ νὰ φλυαρήσῃ διὰ τὴν ἀγίαν μου ἐπιστολήν καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι εἶνε ἀπὸ χέρι ἀνθρώπου, νὰ εἶνε μετὰ τοῦ Ἰούδα τοῦ προδότη καὶ νὰ κληρονομήσῃ τὸ ἀνάθεμα Σοδόμων καὶ Γομόρων καὶ νὰ βασανίζεται εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τῷ ἥτοιμασμένῳ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Καὶ πάλιν λέγω, ὅτι ὅποιος δὲν δεχθῇ τὴν ἀγίαν μου ἐπιστολήν μετὰ τὴν καρδίαν, νὰ κληρονομήσῃ τὴν γέενναν τοῦ πυρὸς τὴν ἀσβεστον κλπ.» Ἔτσι μὲ αὐτὰ τὰ κτυπητὰ λόγια ζητεῖ νὰ ἔχῃ ὁ ἀναγνώστης, ἀπόλυτον πίστιν εἰς τὴν ἀγίαν καλουμένην ἐπιστολήν ποῦ παριστᾷ τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ ὅτι τὴν ἔγραψεν ὁ πατήρ του σὺν νὰ ἦτο ἐκεῖνος ἀγγράμματος! Δυστυχῶς δὲ σὺν νὰ μὴ ἤρουν ὅλα αὐτὰ τελειώνει τὴν ἐπιστολήν μετὰ ἄλλα τερατώδη ψεύη τὰ ἐξῆς:

«Εὐλογημένος νὰ εἶνε ὁ χριστιανὸς ἐκεῖνος καὶ ἀπὸ τὸν Πατέρα μου σπουδῶς πάρῃ τὴν ἀγίαν μου ἐπιστολήν μετὰ τὴν μου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν διαβάξῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Καὶ ἂν ἔχῃ ἁμαρτίας ὡς ἂν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του καὶ ὡς ἂν τὰ φύλλα τοῦ δένδρου, ὅλοι συγχωροῦνται καὶ λυώνουν. Δὲν θελεῖ τοῦ συμβῆ ποτὲ κακόν, οὔτε θέλει τοῦ ἐγγίσει ὁ διάβολος τὰ πράγματά του. Ὅστις τὴν διαβάξῃ **μὲν φορὰν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν δευτέραν ἐπάνω του**, δὲν φοβᾷται κακὸν θάνατον, οὔτε ἀπὸ ποταμῶν, οὔτε ἀπὸ ἐχθρῶν. Ὅποιος ὁμοίως τὴν διαβάξῃ ἐπάνω εἰς ἄνθρωπον ὅπου νὰ ἔχῃ τὸν πειρασμὸν εἰς τὸ κορμὶ του, πικρυνθὺς ὑγιάνει ἀπὸ πάσαν πρᾶξιν τοῦ διαβόλου. Ὅποιος τὴν διαβάξῃ μίαν φορὰν τὴν ἡμέραν θὰ δῇ τρεῖς ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου τὴν Κυρίαν τοῦ κόσμου. Ἀκόμη ὅποιος τὴν διαβάξῃ ἐπάνω εἰς γυναῖκα ὅπου μέλλει νὰ γεννήσῃ ἐλευθερώνεται ὀγλυγορρότερον». Μετὰ αὐτὰ τὰ ψεύδη τὰ τερατώδη μορφινίζει ὁ σατανικὸς συγγραφεὺς τὸν ἀμαθὲς τοῦ ἀνα-

γνώστην καὶ τὸν αἰχμαλωτίζει. Ὁ σατανᾶς μὲ μεγίστην τέχνην κατῴρθωσε ἐπὶ αἰῶνας νὰ πλανᾷ τοὺς ἀμαθεῖς χριστιανοὺς ἐμβάλλων εἰς τὸν νοῦν τῶν πράγματα ἀντιχριστιανικά καὶ ἀπομακρύνων αὐτοὺς ἀπὸ τὰς ἀληθεῖς ἀντιλήψεις τοῦ Χριστιανισμοῦ τόσον ὅσον ἀπέχει ὁ ἥλιος ἀπὸ τὴν γῆν. Κατορθώνει διὰ τῶν ἀνηκούστων ἀπειλῶν ποῦ μεταχειρίζεται νὰ πτοήσῃ τόσον πολὺ τὸν ἀναγνώστην, ὥστε νὰ τὸν κάμῃ ἀνίκανον νὰ ἴδῃ καὶ διαμαρτυρηθῇ διὰ τὰς τερατώδεις ψευδολογίας του. Πιστεῖται τὸ μορφινισμένον θῦμα ὅτι ἂν διαβάξῃ τὴν φυλλάδα αὐτὴν θὰ συγχωρηθοῦν αἱ ἁμαρτίαι του, δὲν θὰ πάθῃ κανένα κακόν, ἂν πᾶσῃ εἰς τὴν θάλασσαν ἢ εἰς τὸν ποταμὸν δὲν θὰ πνιγῇ, ὅτι ἀρκεῖ νὰ διαβάσῃ τὴν ἐπιστολήν ἐπάνω εἰς γυναῖκα ποῦ γεννᾷ καὶ θὰ γεννήσῃ ἀμέσως καὶ δὲν χρειάζεται μαιευτὴρ ἱατρός κλπ. ! !

Συνιστωμένη ἀπὸ οἰκογένειαν εἰς οἰκογένειαν καὶ ἀπὸ ἄτομον εἰς ἄτομον, ἐξεδίωξεν ἀπὸ τοὺς οἴκους τῶν χριστιανῶν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἐνεθρονίσθη ἡ δὴθεν ἀγία Ἐπιστολή, καταστᾶσα ἐγκόλπιον τῆς ἀμαθείας. Τόσους πολλοὺς ἀναγνώστας ἔχει ὥστε νὰ ἀναγινώσκεται καὶ ἀπὸ τοὺς μαθητάς τῶν δημοτικῶν σχολείων.

Ἡ μὴ διαφώτισις τῶν χριστιανῶν διὰ τὴν ἀπαισίαν αὐτὴν ἐπιστολήν καθὼς καὶ δι' ἄλλας φυλλάδας, ὡς εἶνε ἡ φυλλάδα τῆς ἀποκαλύψεως τῆς Παναγίας καὶ ἡ ἁμαρτωλῶν σωτηρία, δαρύνει ἐξ ὀλοκλήρου τοὺς κληρικοὺς, οἵτινες οὕτω φωρῶνται ἀνίκανοι νὰ καταπολεμήσωσι τὰ ἀντευαγγελικὰ ψεύδη καὶ δεισιδαιμονίας. Ἔως πότε αὐτὴ ἡ κατάστασις; Ἔως πότε εἰς ἓνα κράτος μὲ ὑπερακατὸν μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους καὶ ἐπτὰ χιλιάδας ἱερεῖς θὰ ὑπάρχῃ τόση θρησκευτικὴ ἀμάθεια;

Η ΑΛΕΚΤΡΟΦΩΝΙΑ

... Ἐκ τῶν ἐνδεκα μαθητῶν οἵτινες διεσκορπίσθησαν, δύο μόνον, κατησχυμένοι διὰ τὴν δειλίαν τῶν, ἐπανήλθον εἰς τὰ δῆμά τα, καὶ ἠκολούθησαν μακρόθεν, κρυπτόμενοι εἰς τὴν σκιάν τῶν τοίχων, τὴν κινουσαν τὰς λαμπάδας συνοδείαν. Ἦσαν ὁ Σίμων Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης, ὁ υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου.

Ὁ τελευταῖος, ὅστις δὲν ἦτο ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Καϊάφα, εἰσηλθὼν ἀνευ δυσκολίας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, σχεδὸν ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλ' ὁ Πέτρος, μάλλον ἄτολμος ἢ ἐμφοδος, δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ ἔστη δροθίος παρὰ τὴν θύραν. Ὁ Ἰωάννης μὴ βλέπων τοῦτον παρὰ τὸ πλευρὸν του καὶ ἀναμφιδόλως ἀνήσυχος διὰ τὴν ἀπομόνωσίν του, ἦλθε πρὸς τὴν θυρῶν καὶ τὴν

ἔπεισε, παρὰ τὴν δυσπιστίον της, ὅπως ἀφήσῃ νὰ εἰσέλθῃ ἐπιστῆς ὁ σύτροφός του. Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμήν ὁ Πέτρος διέδαινε τὴν θύραν, ἡ γυνὴ αὕτη τὸν ἀνεγνώρισε :

«Μήπως καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου :

Καὶ ὁ Πέτρος προδίδων στενοχωρίαν τινά, ἀπεκρίθη :

«Ὁχι, δὲν τὸν γνωρίζω. Δὲν γνωρίζω τί λέγεις.»

Καὶ ἀπῆλθεν ἵνα καθίσῃ πλησίον τοῦ Ἰωάννου περίξ τῆς ἀνθρακίας τὴν ὁποίαν εἶχον ἀνάψει οἱ στρατιῶται ἐν τῇ αὐλῇ, καθόσον ἡ νύξ ἦτο ψυχρά, καίτοι ἦτο ἡδὴ Ἀπρίλιος. Ἀλλ' ἡ παιδίσκη, ἐν ὑποψίαις εἰσέει, πλησιάζουσα τὸ πῦρ καὶ ἀτενίζουσα τὸν Πέτρον μετὰ προσοχῆς :

«Ναί, καὶ σὺ, εἶπεν, ἦσα μετὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου.»

Καί, ἐκ γένου, ἠρνήθη τούτον μεθ' ὅρκου λέγων :

«Σοὶ εἶπον ὅτι δὲν γνωρίζω αὐτόν.»

Ἡ παιδίσκη ἐστράφη πρὸς τὴν θύραν αἰδύουσα τὴν κεφαλὴν, ἀλλ' οἱ στρατιῶται ἀρχίσαντες νὰ δυσπιστῶσι ἐκ τῆς ζωηρότητος τῶν ἀρνήσεων, ἐξήτασαν τὸν Πέτρον ἐκ τοῦ πλησίου λέγοντες :

«Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶσαι· διότι ἡ λαλιά σου σὲ κάμνει φανερόν.»

Καὶ ἐκεῖνος ἄρχισε νὰ ὀμνύῃ καὶ νὰ καταναθεματίζῃ πάλιν, ὅτε ἀνθρωπός τις, συγγενὴς τοῦ Μάλχου, τοῦ ὁποίου οὗτος εἶχεν ἀκοκόψῃ τὸ οὖς, τὸν διέκοψε κραυγάζων :

«Δὲν σὲ εἶδον ἐγὼ ἐν τῇ κήπῳ μετ' αὐτοῦ ;»

Ἀλλ' ὁ Πέτρος περιπλεκόμενος εἰς τὰ ψεῦδη του, διεμαρτύρετο ἐντονώτερον ὅτι τὸν ἐξελάμβανον δι' ἄλλον τινά καὶ ὅτι δὲν ἦτο ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

Κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ὁ Ἰησοῦς, δεδεμένος τὰς χεῖρας, διήρχετο τὴν αὐλὴν ἐν μέσῳ τῶν φρουρῶν ὅπως ὁδηγηθῇ πρὸ τοῦ Καϊάφα. Ἦκουσε τὰ ὑπὸ τοῦ Πέτρου λεγόμενα καὶ τὸν ἠτένισε. — Μόλις ἐπὶ μίαν στιγμήν τὸ βλέμμα του ἔστη ἐπ' αὐτοῦ—τὸ βλέμμα τῶν ὀφθαλμῶν ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους ὁ ἐξωμότης ἠδυνήθη, ἡμέραν τινά, νὰ ἴδῃ τὴν λάμψιν τῆς Θεότητος, καὶ τῶν ὁποίων ἡ γλυκύτης, τώρα, τῇ ἦτο μᾶλλον ἀνυπόφορος ἢ ἡ περιφρόνησις. Ἡ τετραγμένη πτωχὴ ψυχὴ ἐτρώθη ὑπὸ τούτου διὰ παντός· μέχρι τοῦ θανάτου θὰ βλέπῃ αὕτη τοὺς μεγάλους τεθλιμμένους καὶ γλυκεῖς ὀφθαλμοὺς τῶν ὁποίων τὸ βλέμμα προσηλώθη ἐπ' αὐτῆς κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην τοῦ τρόμου.

Τὸ βλέμμα ἐκεῖνο, ἔλεγε, εὐγλωττότερον χιλιῶν λόγων :

«Καὶ σὺ, ὅστις ὑπῆρξες ὁ πρῶτος τῶν ἱδικῶν μου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστήριξα τὴν μεγαλητέραν ἐλ-

πίδα μου, σὺ ὁ πλέον σκληρὸς ἀλλὰ καὶ πλέον θερμός, ὁ πλέον ἀπαίδευτος ἀλλὰ καὶ ὁ πλέον πιστός, ὅστις μετ' ὀνόμασας μετὰ τὸ ἀληθές μου ὄνομα πλησίον τῆς Καισαρείας, ὅστις ἀνέπαυσας, ὅπως κοιμηθῇ, τὴν παρειάν σου ἐπὶ τῆς χλαμύδος μου, ὅστις μετ' ἡσπάσθης τοσάκις μετὰ τὰ χεῖλη σου, καὶ σὺ ἀκόμη μετ' ἠρνήθης, Σίμων Πέτρε υἱὲ τοῦ Ἰωνᾶ, καὶ λέγεις ὅτι δὲν μετ' ὀνομάζεις ἐνώπιον ἐκείνων οἵτινες ἐτοιμάζονται νὰ μετ' ἀνατῶσιν ; Δὲν ἠδύνασαι νὰ ἐξαφανισθῇς νὰ φύγῃς ὅπως καὶ οἱ λοιποί, ἐάν δὲν ἠσθάνεσαι τὴν δύναμιν ὅπως πῆγες μετ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον περὶ τοῦ ὁποίου σοὶ ὁμίλησα τοσάκις ; Ἀπελθε, ἵνα μὴ σὲ βλέπω πλέον μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ εἶμαι ἐλεύθερος καὶ ἡ πίστις σου ἀνανεωθῇ. Ἐάν φοβῇσαι διατὶ παραμένεις ἐνταῦθα ; Καὶ διατὶ, ἐάν δὲν φοβῇσαι, πρὸ ὀλίγου μετ' ἠρνήθης ; Καὶ αὐτὸς ὁ Ἰούδας ἐφάνη χρηστότερος σοῦ· ἦλθε πρὸς ἐμὲ μετὰ τῶν ἐχθρῶν μου καὶ δὲν ἠρνήθη ὅτι μετ' ὀνομάζει. Πέτρε, Πέτρε καλῶς σοὶ εἶχον προεῖπει ὅτι θὰ μετ' ἐγκατέλιπες, ὡς καὶ οἱ λοιποί. Ἀλλὰ τώρα σὺ εἶσαι ὁ πλέον ἀσπλαγχνος πάντων. Ἐν τούτοις ἡδὴ σὲ συνεχώρησα ἐν τῇ καρδίᾳ μου, σὲ ἀγαπῶ ὡς ἀνέκαθεν σὲ ἠγάπησα, καθόσον εὐρίσκομαι ἐνταῦθα διὰ νὰ ἀποθάνω καὶ νὰ συγχωρήσω. Ἀλλὰ σὺ, Πέτρε, θὰ δυνήθῃς ποτε νὰ συγχωρήσῃς σεαυτόν ;»

Ἰπὸ τὸ δάρος τοῦ βλέμματος ἐκείνου, ὁ Πέτρος ἔκλινε νῆν κεφαλὴν· ἡ καρδία του ἐπαλλεν ἀγωνιωδῶς καὶ δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἀρνησίν του. Τὸ πρόσωπόν του ἐφλέγετο ὡς ἐάν ἡ πλησίον του ἀνθρακία εἶχε καταστῇ τὸ στόμιον τῆς γειννης. Ὑπὸ τὴν ἀνυπόφορον πίεσιν τῆς ὀφίψεως καὶ τῶν τύψεων, ὀλίγου δεῖν ἐλιποθύμει, ἐνῷ ὁλόκληρον τὸ σῶμά του ἦτο σχεδὸν ταυτοχρόνως κατάψυχρον καὶ πυριφλεγές. Μόλις πρὸ τινων στιγμῶν εἶχεν ὁμολογήσει ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὸν Ἰησοῦν, καί, ἀληθῶς, τώρα τῇ ἐφαίνετο ὅτι διὰ πρώτην φοράν ἐγνώριζεν αὐτόν· κατεῖδε ποῖος εἶνε ὁ Ἰησοῦς. Οἱ φιλόστοργοι ὀφθαλμοί, πλήρεις ἐπιπλήξεως, τὸν διεπέρασαν διὰ τῆς λάμψεως αὐτῶν ὡς ρομφαία ἀρχαγγέλου.

Μετὰ κόπου, ἠδυνήθη νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν θύραν κλονιζόμενος. Μόλις οὗτος εὐρέθη ἔξω τοῦ μέρους ἐκείνου, ἐν τῇ ἐρημίᾳ τῆς αὐγῆς, ἀλέκτωρ τις ἐφώνησε μακρόθεν. Τὸ εὐθυμον καὶ τολμηρὸν ἐκείνο λάλημα, ὁπῆρξε, διὰ τὸν Πέτρον, ἡ αἰφνιδία κραυγὴ ἣτις προκαλεῖ ἀφύπνισιν ἀπὸ τινος ἐριάλτην· ὁπῆρξε παρόμοιον πρὸς τὴν ἀπότομον ἀνάμνησιν λόγου ἀκουσθέντος ἐν ἄλλῃ τινὶ ζῳῇ· παρόμοιον τι πρὸς τὴν ἐπάνοδον ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς παιδικῆς ἡλικίας μας, ὅτε ἡ πρώτη τῆς ἡμέρας ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς ἐξοχῆς καὶ τῆς λίμνης· πρὸς τὴν φωνήν, ἀπὸ πολλοῦ λησμονηθεῖσαν, ἣτις φωτίζει τὸ μακρὸν παρελθόν, ὡς ἀμυδρὰ λάμψις ἐν τῇ νυκτί. Καὶ ἠδυνάτο τις νὰ ἴδῃ τότε εἰς τὴν ὑποτρέμουσαν λάμψιν τοῦ λυκαυγοῦς, ἀνθρωπὸν τινά φεύγοντα μετὰ τὴν κεφαλὴν

κεκρυμμένην ὑπὸ τὸν χιτῶνά του καὶ τοὺς ὤμους ἀνατινασσομένους ἀπελπιστικῶς ὑπὸ τῶν λυγμῶν πόνου ἀνεπιδέκτου παραμυθίας.

Κλαῦσε, Σίμων Πέτρε, ἀφοῦ ὁ Θεὸς σοὶ παραχωρεῖ τώρα τὴν χάριν τῶν δακρῶν. Κλαῦσε δι' ἐαυτὸν καὶ δι' Ἐκείνον, ὅστις ἐδρίσκεται ἐκεῖ ἄνω· κλαῦσε διὰ τὴν φυγὴν τῶν ἀδελφῶν σου καὶ τὴν προδοσίαν ἐνδὸς ἐξ αὐτῶν· κλαῦσε δ' Ἐκείνον ὅστις ἀποθνήσκει ἵνα σώσῃ τὴν πτωχὴν ψυχὴν σου· δι' ἐκείνους ὁλτινες θὰ ἔλθωσι κατόπιν σοῦ καὶ οἱ ὅποιοι, κατὰ τὸ παράδειγμά σου, θὰ ἀρνηθῶσι διὰ τῆς μετανόας· κλαῦσε διὰ τοὺς ἀποστάτας καὶ τοὺς ἐξωμώτας, δι' ἐκείνους ὁλτινες, ὡς σύ, θὰ εἰπουν: «Δὲν εἰμαι ἐκ τῶν ἰδικῶν Του». Καὶ τίς εἶναι ἐξ ἡμῶν ἐκεῖνος ὅστις ἀπᾶς τοῦλάχιστον, δὲν ἔκαμεν ὅ,τι καὶ ὁ Πέτρος; Πόσοι μετὰξὺ ἡμῶν, ἐγεννήθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, πόσοι ἐν ταῖς προσευχαῖς των, ἐψεύθισαν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ μὲ τὰ παιδικὰ των χεῖλη, ἐγονυπέτησαν πρὸ τοῦ αἵματός σου πάθος Του καὶ κατόπιν διὰ τὸν φόβον χλευασμοῦ τινος, εἰπον ἡμέραν τινά: «Οὐδέποτε τὸν ἐγνώρισα!» Σὺ τοῦλάχιστον, δυστυχῆ Σίμον, καίτοι εἶσαι Πέτρος, ἐξήντησας διὰ τὰ δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν σου καὶ ἐκρυψας ὑπὸ τὸν χιτῶνά σου τὸ πρόσωπόν σου κατηγχευμένον καὶ τεταραγμένον. Ὀλίγας ἔτι ἡμέρας, καὶ ὁ Ἀναστάς θέλει σὲ ἀσπασθῇ ἐκ νέου, διότι ὁ στεναγμός σου ἐξήγγισε τὸ ἐπίορκον στόμα σου.

Ἐκ τῆς Ἱστορίας τοῦ Χριστοῦ
ὑπὸ ἸΩΑΝΝΟΥ ΠΑΠΙΝΙ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ

Ἀναγιώσκων ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεώς την τὴν περισπούδαστον «Ἀναγέννησιν» θαυμάζω τὴν ἀληθείαν καὶ ἐκλεκτὰ θέματα, σκοποῦντα τὴν πνευματικὴν, ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τε λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσω ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ ὅτι περισσότερον ὧλὼν μὲ ἤρεσε τὸ τελευταῖον φυλλάδιον αὐτῆς, ὅπερ ἀναπτύσσει πρακτικώτερον καὶ θαρραλεώτερον τὰ ἀφορῶντα τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν καὶ Κοινωνίαν ἐνδιαφέροντα καὶ σοβαρὰ ζητήματα.

Ἡ κυρία αἰτία τῆς προτιμήσεώς μου ταύτης ζητητέα ἐν τῷ ἐμῷ χαρακτηρισμῷ, καὶ τῷ ἰδιαιτέρῳ μου τρόπῳ τῆς ἀντιλήψεως τῶν ἀπασχολούντων ἡμᾶς ἀπὸ τινος ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων. Καὶ ἵνα καταστῶ σαφέστερος, ἀναφέρω ἐν παραδείγματι τὸν καὶ συγχρονιστικόν. Ἀπὸ τινος χρόνου π. χ. πλείστος γίνεται λόγος περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Μεταρρυθμίσεων, ὧν δὴ προέχει καὶ τὸ περιβόητον ζήτημα τοῦ γάμου καὶ τῆς ἀγαμέας τῶν κληρικῶν ἀπέναντι τῶν ἐκκλησιῶν. Δὲν ἐξετάζω πῶς σκέπτονται οἱ ἄλλοι· τὸ ἐπ' ἐμοί, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον λέγω ἀπεριφρόσως, καὶ ζητῶ συγγνώμην διὰ τοῦτο παρὰ τῶν ἀντιθέτων, εἶνε τὸ ἀκόλουθον: Διεξήλθον τοὺς σπουδαιότερους τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀιγίνων συγγραφέων, ἐμελέτησα ὅσα ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ πλεῖστα ἱερὰ βιβλία τῶν πατέρων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ πολ-

λὰ τῆς Δύσεως. Ὁμολογῶ μετὰ πάσης εἰλικρινείας καὶ παντὸς σεβασμοῦ, ὅτι δὲν ἠδυνήθημι νὰ ἐννοήσω δικτὶ καὶ πῶς τοσοῦτοι πατέρες καὶ διδασκάλοι τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἄκραν σοφίαν πράγματι ἐληλακότες, ἐπέτρεψαν νὰ γεννηθῇ τὸ σπουδαιότατον ζήτημα τοῦ γάμου καὶ τῆς ἀγαμέας, καίτοι ἀφθονώτατα ἐπανελάβον ὅτι θεωροῦσι μὲν ὡς ἀγγελικὴν καὶ θεῖαν τὴν δευτέραν, ἀλλὰ συγχρόνως τιμῶσι καὶ ἐπαινοῦσι καὶ τὸν πρῶτον (τὸν γάμον δηλαδὴ) ὡς ἀγνὸν καὶ ἀμίαντον.

Ἀρὰ γε διὰ πάντα πρακτικὸν ἄνθρωπον, μὴ χανόμενον εἰς ὑψηλὰς θεωρίας, δὲν εἶνε λογικώτερα, φυσικώτερα καὶ ὠφελιμώτερα ἢ σκέψαι ὅτι, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος μορφωθῇ ἀρμονικῶς, ἠθικῶς καὶ τελείως, ὡς τὸν ἐπιθυμεῖ ὁ ἰδρυτὴς τῆς τελειοτέρας τῶν θρησκειῶν, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἶνε ἀνάγκη ἀπόλυτος καὶ, ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνεν, νὰ εἶνε πάντοτε ἐλεύθερος νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον κοινωνίαν, ἀσπίλου καὶ ἀμώμου καὶ ἀγνοῦ, νὰ εἶνε τελείως ἀπηλλαγμένος τῶν ὑπὲρ φύσιν δεσμῶν τῆς ἀγαμέας, εἴτε κληρικὸς τυγχάνει οὗτος, εἴτε λαϊκός, εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε πρεσβύτερος, εἴτε διάκονος, εἴτε ἀνὴρ, εἴτε γυνή, συνωδὰ πρὸς πάντα φυσικόν, ἠθικόν καὶ κοινωνικόν νόμον καὶ κανόνα, καθόσον «Ἄνω ποταμῶν οὐ χωροῦσι πηγάς».

Ἀρὰ γε εἶνε ἀνάγκη νὰ λεχθῇ ὅτι οἱ ὑπὲρ φύσιν περιορισμοὶ καὶ περίεργοι ἀντιλήψεις αἰῶνων ὁλοκληρῶν προὔξενον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Κοινωνίαν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν ἄπειρα καὶ διάφορα ἄτοπα, ὅτινα ἀποκρύπτομεν μὲν πάντες δι' εὐνοήτους λόγους, οὐδέτις ὅμως ἡμῶν ἀδυνατεῖ νὰ τοὺς ἀρνηθῇ εἰλικρινῶς καὶ νὰ μὴ τοὺς ὁμολογήσῃ ἐμπιστευτικῶς.

Ἀλλ' οἱ ἱεροὶ κανόνες θὰ εἰπωσιν οἱ ἀντίθετοι θεωρητικοί, οἱ ἀπαγορεύοντες τὸν γάμον κατὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὰ μεγάλα σκάνδαλα, τὰ γενησόμενα ἐκ τοῦ γάμου τῶν ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων κληρικῶν, ἀλλὰ τὸ κύρος τῶν Μεγάλων Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἢ πολυχρόνιος αὐθεντία τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν παραδόσεως τί γενήσονται πάντα ταῦτα;

Ἀκριβῶς ἐντυχθὼν καὶ τὴν ἡμετέραν ἀφορὰ τοῦ τρόπου τῆς ἐκ τῆς ἐμῆς σκέψεως καὶ τῶν ἀντιθέτων.

Ἐγὼ δὲν καταφέρωμαι ποσῶς κατὰ τῶν ἱερῶν τούτων καὶ ὁσίων τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν ἀρχαιότητος, πολλοῦ γε καὶ δῆ. Ἀφίνω τὸ παρελθόν ἡσυχον καὶ ἄθικτον, ἀκολουθῶν τὸν ἐμοὶ πρακτικόν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Στρέφω τὴν προσοχήν μου μόνον εἰς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον καὶ ὡς ἔχων πείραν τεσσάρων ὧλων δεκκετηρίδων, σπουδάζω, ὡς καὶ ἄλλοι πολλοί, ἀπάσας τὰς τάξεις τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ συγχρωτισθεῖς πρὸς πάσας τὰς ἡλικίας καὶ τάξεις τῶν ἀνθρώπων, ἐν μόνον γενώσκω, ὡς ὁ ἀρχαῖος Σθενελαΐδης, καὶ τοῦτο στενωπῶς διὰ τοῦ εἰς ἄπασαν τοῦ Χριστοῦ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν φέλλαντων πνευλλήνιον.

Ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πένους, τῆς πίστεως καὶ τῆς Πατρὸς, πρῶτον μετὰ τούτους αἰῶνας νὰ ψιλαφῶς εἰς τὴν σκότιαν, ἀκουσον τὴν ἀλήθειαν, ἀγνὴν καὶ γυνήν ἀπὸ

χείλη ειλικρινῶς καὶ δλοφύχως ἀγαπῶντά σε. **Θέ-
λεις κλῆρον τέλειον, εὐσεβῆ, ἠθικόν, ἄ-
γιον καὶ διδασκτικόν, κλῆρον τῆς ἐμπιστο-
σύνης σου, τῆς ἀγάπης σου, τῆς καρδίας
σου, θέλεις ἀληθῆ διδασκαλίαν τοῦ οἴκου
σου, τῆς σχολῆς σου, τοῦ ἱεροῦ νικοῦ σου,
τῆς κοινωνίας σου, θέλεις μεσίτην ὑπέρογιον καὶ
ἐνθεον μετὰ σοῦ καὶ τοῦ **Θυρανόου Πα-
τρός**, θέλεις ἐπὶ τῆς γῆς ὁδηγόν ἄγιον, ὁδη-
γοῦντά σε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ
κωθήκοντος; **ΔΙΑΡΡΗΘΕΩΝ** τοὺς περιοριστικούς
δεσμούς τοῦ γάμου τοῦ ἀμιάντου τοῦ ἁ-
γνοῦ καὶ ἄφες τὴν ἀγαμίαν διὰ τοὺς «δυναμένους
χωρεῖν». **ΕΠΙΜΕΝΕΙΣ** εἰς τὸ καθεστὼς τοῦ παρελ-
θόντος; **τότε οἱ κληρικοί, οἱ ἄγιοι καὶ πᾶν-
τα τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, θὰ ἀποτελῶσιν
ἐξαιρεσεις.****

† **Ὁ Σαράντα**—**Ἐκκλησιῶν ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ**

ΣΗΜΕΡΙΝΟΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ

Ὅλγα χωρία τοῦ Εὐαγγελίου ἱκανοποιοῦν τό-
σον πολὺ τὸ ἐμφυτον εἰς πάντα ἄνθρωπον αἰσθημα
τῆς δικαιοσύνης, ὅσον οἱ λόγοι ἐκεῖνοι, διὰ τῶν ὁ-
ποίων ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκαυτηρίασε τὴν ὑ-
ποκρισίαν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀλαζονείαν τῶν Φα-
ρισαίων καὶ Γραμματέων τῆς ἐποχῆς Αὐτοῦ. Καὶ
τοῦτο ἴσως, διότι γνωρίζομεν ὅτι οἱ λόγοι ἐκεῖνοι
δὲν ἐλέχθησαν μόνον διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς
ἐκείνης, ἀλλ' εὗρισκουν ἐφαρμογὴν καὶ εἰς πολλὰ
πνευματικὰ ζητήματα τῆς σήμερον. Πράγματι οἱ λό-
γοι ἐκεῖνοι (Ματθ. ιστ' 1—12) ἢ παραίνεσις πρὸς
τοὺς μαθητὰς νὰ πρὸσέχωσιν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φα-
ρισαίων καὶ Σαδδουκαίων, δὲν ἀπέδλεπον μόνον τὴν
γενεάν τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' ἀπετέλουν παραίνεσιν
πρὸς ὁδηγίαν τῆς ἡδὴ τότε εἰς τὰ σπάργανα εὗρι-
σκομένης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς Χρι-
στιανούς ὅλων τῶν αἰώνων. Καὶ εἰς ἡμᾶς σήμερον ἀ-
ποτείνεται ἡ προτροπὴ: **«Πρὸσέχετε ἀπὸ τῆς
ζύμης τῶν Φαρισαίων»**, διότι ὑπάρχει τις ζύ-
μη φαρισαϊκή, ἣτοι στοιχεῖον φαρισαϊσμοῦ, ἐπαπει-
λοῦν τὴν πνευματικὴν ζωὴν καὶ εὐρωστίαν τῶν χρι-
στιανῶν πάσης ἐποχῆς καὶ πάσης χώρας—στοιχεῖον
ὀλέθριον, κταστροφικὸν αὐτῆς τῆς ἐννοίας τῆς χρι-
στιανικῆς ζωῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως.

Ἄς ἴδωμεν τί σημαίνει ἡ φράσις αὕτη «ἡ ζύμη
τῶν Φαρισαίων» καὶ ὑπὸ ποίαν ἐποψίν κινδυνεύομεν
καὶ ἡμεῖς ἐξ αὐτῆς σήμερον.

Πρέπει ἐν πρώτοις νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐν
τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ ὁ Φαρισαϊσμός ἦτο **μία εὐγενὴς
καὶ ὑψηλὴ ἰδέα**, μία ἐμπρακτος προσπάθεια ὑ-
πὲρ μιᾶς μεγάλης ἠθικῆς ἀρχῆς, ἐνὸς ἱεροῦ ἰδεώδους—
Ἱστορικῶς οἱ Φαρισαῖοι ἦσαν ἀπόγονοι τῶν «Καθάρ-
ρων» τῆς μερίδος ἐκείνης τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους, τῆς
ὁποίας ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ ἀπέρρεεν ἐκ πίστεως

δικαιοῦς καὶ ἀρχῶν αἰώνων. Ὁ ἀρχικός
καὶ καθαρὸς Φαρισαϊσμός, ἐν ὅλῃ τῇ ἀπλοτητί του,
ἦτο μία διακήρυξις ὅτι ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὀφείλει νὰ
ζῇ κατὰ Θεὸν καὶ μόνον διὰ τὸν Θεόν, οὐχὶ
διὰ τὸν κόσμον, ὅτι ὀφείλει ἀδιστακτικῶς καὶ σταθε-
ρῶς νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ νὰ προστατεύῃ τὰς ἀρχὰς ἐ-
κεῖνας, τῶν ὁποίων τὸ σύνολον, ἦτοι ὁ Νόμος ἀπετέ-
λει τὸν γνώμονα καὶ κανόνα τῆς πίστεως καὶ ζωῆς
τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ τηρῇ στάσιν ἀδιάλλα-
κτον ὡς πρὸς τὴν κακίαν καὶ τὴν διαφθοράν. Οἱ ἀρ-
χαῖοι Φαρισαῖοι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἑσδρα καὶ τοῦ Νε-
εμία ἦσαν χαρακτηρῆς ἀδαμάντινοι καὶ πατριῶται ἀ-
κραιφνεῖς. Ὅπως δὲ πολλοὺς αἰῶνας βραδύτερον οἱ
«Καθαροί» τῆς Ἀγγλίας, οἱ Πουριτανοί, ἔσωσαν
τὴν Ἀγγλίαν εἰς ἐποχὴν γενικῆς ἠθικῆς ἐκλύσεως
καὶ πολιτικῆς σαθρότητος, διὰ τῆς αὐστηρότητος τῶν
ἡθῶν καὶ τῆς ἀγιότητος τῶν χριστιανικῶν τῶν ἀρε-
τῶν, οὕτω καὶ οἱ ἀρχαῖοι, οἱ πρῶτοι Φαρισαῖοι, ὅ
πῆρξαν τὸ ἅλας, τὸ ὅποιον ἀπεσόδησε τότε τὴν ἠθι-
κὴν ἀποσύμβειν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους, καὶ διέσωσε
αὐτὸ ἀπὸ πολιτικὸν ὄλεθρον καὶ ἀπὸ κοινωνικὴν ἐξα-
χρείωσιν.

Αἱ μεγάλαι ἠθικαὶ μεταρρυθμίσεις διέρχονται
συνήθως διὰ τριῶν φάσεων ἢ σταδίων. Τὸ πρῶτον
εἶνε τὸ στάδιον τοῦ **ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ** τοῦτο
εἶνε ἐξ ὀλοκλήρου καλόν. Κατόπιν ἔρχεται τὸ στά-
διον τῆς **παγίσσεως**, τῆς συστηματικοποιήσεως καὶ
τοῦτο εἶνε καλὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλλ' ἀναποφεύ-
κτως περιέχει καὶ σπέρμα τι πονηρόν. Τὸ τρίτον στά-
διον εἶνε τὸ στάδιον τῆς **ἀποκρυσταλλώσεως**, τὸ
τῆς ψυχρᾶς **παρὰδόσεως**, καὶ τῆς ὑποφωσκούσης
ὑποκρισίας. Ἡ ἀρχικὴ ἱερά ἐμπνευσις καταντᾷ
νεκρά συνήθεια, ἡ πρωτοβουλία γίνεται τὸ κατὰ συν-
θήκην, καταλήγον εἰς τὴν προσποίησιν. Εἰς τὸ ση-
μεῖον τοῦτο ὑπερισχύει τὸ κακόν· ἐλάχιστον δὲ πα-
ραμένει ἀγαθόν.

Τὸ πρῶτον στάδιον, ὁ χρυσοῦς αἰὼν τοῦ Φαρι-
σαϊσμοῦ, ἦτο ἐκεῖνος τὸν ὅποιον μᾶς δεικνύει τὸ δι-
βλίον τοῦ Ἑσδρα καὶ τὸ τοῦ Νεεμίου. Οἱ δύο οὗτοι
ἀναμορφωταὶ ἦσαν πρότυπα ἁγνοῦ Φαρισαϊσμοῦ—Ἰ-
ουδαῖοι «Καθαροί». Τὴν δευτέραν περίοδον τοῦ Φα-
ρισαϊσμοῦ εὗρισκομεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀποκρύ-
φων διβλίων ἦτο ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀρχι-
κὴ ἐμπνευσις τοῦ ἀναμορφωτικοῦ κινήματος εἶχεν ἀ-
ναπτυχθῇ εἰς περίπλοκον ὀργάνωσιν. Τὸ τρίτον στά-
διον τοῦ Φαρισαϊσμοῦ ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον παρου-
σιάζεται εἰς τὰ Εὐαγγέλια. Βλέπομεν αὐτὸν εἰς πα-
ρακμὴν καὶ κατάρρευσιν, ὀχυρούμενον ὀπισθεν τοῦ
τείχους τῆς προσποιήσεως, κρατοῦντα μόνον τὸ πρό-
σχημα ἀνευ τῆς ζωτικῆς δυνάμεως τῆς εὐσεβείας. Ἰ-
δοὺ τὰ σημεῖα τῆς παρακμῆς τοῦ Φαρισαϊσμοῦ:

**Ἡ παραμέλησις τοῦ παρόντος κωθή-
κοντος, ἐξ ὑπερμέτρου σεβασμοῦ πρὸς τὸ
παραλθόν.** Ὁ Κύριος καταγγέλλει τοὺς Φαρισαί-

ους τῆς ἐποχῆς του ὡς κτίζοντας καὶ εὐπρεπίζοντας τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, ἐνῶ ἐπραττον ἀκριβῶς ἐκείνας τὰς παρανομίας, αἵτινες ὑπῆρξαν αἰτία τοῦ νὰ φονευθῶσιν οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι μάρτυρες τῆς ἀληθείας. Οἱ Φαρισαῖοι ἐκεῖνοι εἶνε ἡ ἐκπροσώπησις τῆς αἰωνίας τάσεως πρὸς ὑπερύψωσιν τῆς παραδόσεως καὶ τῶν ἰδεωδῶν τῶν παρελθόντων χρόνων.

Θεολογικῶς, ἡ τοιαύτη τάσις, ὁ Φαρισαϊσμός οὗτος εἶνε ἡ ἀπόπνιξις πάσης πνευματικῆς προόδου ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν Γραφῶν, ἡ ἀπόδοσις σημασίας ἀποκλειστικῶς ἐξωτερικῆς καὶ τυπικῆς εἰς τὰ παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ἀπόκρυψις τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, τὴν ὁποῖαν ἔχει τὸ «παλαιὸν Εὐαγγέλιον» νὰ προσαρμόζεται ἀενάως εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τοὺς πόθους παντὸς αἰῶνος. Τὴν «**ἀλήθειαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ**» χαρακτηρίζει ἡ μοναδικὴ ἰδιότης τοῦ νὰ δύναται νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας οὐ μόνον τῆς χθὲς, ἀλλὰ καὶ τῆς σήμερον καὶ τῆς αὔριον, ἐν ᾧ κατ' οὐσίαν μένει ἀναλλοίωτος. Διὰ τοῦ αὐτοῦ θεοῦ Λόγου ἀενάως λάμπει νέον φῶς. Ἐνῶ ἡ οὐσία αὐτοῦ εἶνε συμπαγῆς ὡς ὁ δράχος, παρουσιάζεται ἐκάστοτε ὑπὸ ὁψιν νέαν, ὡς ἐκείνην ἣν προσδίδει εἰς τὸν δράχον ὁ ἀφρός, ὅστις διαχέεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ.

Ἡ εἰς τὰ παλαιὰ καὶ πατροπαράδοτα προσκόλλησις τῶν Φαρισαίων τῆς παρακμῆς, ἡ λατρεία παντὸς σκυληκοδρώτου καὶ εὐρωτιῶντος ἐθίμου καὶ τύπου, μόνον καὶ μόνον ὡς παλαιοῦ καὶ ἐπομένως ἱεροῦ, ὥθησεν αὐτοὺς νὰ ἀπορρίψωσι τὸν Χριστὸν ὡς τὸν Μεσσίαν. Ἡ τυφλὴ τῶν αὐτῶν προσήλωσις εἰς τὸ παρελθὸν ἔκαμε αὐτοὺς νὰ βλέπωμεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ἕνα ἄπλοον τυχοδιώκτην, νὰ ἀκούωσι τοὺς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ προερχομένους λόγους θείας ἀληθείας, ὡς κύμβαλον ἀλλοτρίον, νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν πρόσκλησιν, δι' ἧς ἔκρουε τὴν θύραν τῶν καρδιῶν των, μὲ τὸ «Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν!». Καὶ ἡμεῖς ἅς προσέξωμεν καλῶς μὴ ὑποπέσωμεν εἰς τὴν πλάνην αὐτῶν, ἵνα μὴ τύχωμεν τοῦ αὐτοῦ τέλους.

Λόγι καὶ τὴν σήμερον τὸ παρελθὸν δύναται νὰ καταστῇ δι' ἡμᾶς ἀντικείμενον εἰδωλολατρικῆς προσηλώσεως, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν καὶ τᾶξιν τῆς λατρείας, ὅπως συνέβη μὲ τοὺς Φαρισαίους, οἵτινες ἠκολούθουν **ὄχι τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰς «παραδόσεις τῶν προσδωτέρων»** (Ματθ. ιε'. 2 Μαρκ. ι'. 3) συζητοῦντες ἀτελευτήτως περὶ λειτουργικῆς τάξεως, λεπτολόγοντες ἀτελευτήτως περὶ λειτουργικῆς τάξεως, λεπτολογούντες περὶ ἐρμηνείας τύπων, περὶ σαββατιαίων διατάξεων, περὶ τοῦ κανονικοῦ σχήματος τῶν ἀγγελίων καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τοῦ Ναοῦ, **παραβλέποντες δὲ ἐντελῶς τὰ μεγάλα καὶ ἐπείγοντα ἠθικὰ καθήκοντα καὶ τὰ σοβαρώτερα ζητήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, καὶ κωφεύοντες πρὸς τὴν κραυγὴν τῶν δυστυχούντων καὶ θαρῶς πεφορτισμένων ὁμοίων ἀνθρώπων.**

(Ἀκολουθεῖ)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

Η ΥΠΟΒΟΛΗ ΩΣ ΜΕΣΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ

ὑπὸ Ν. Ι. ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΥ
καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

Α'. ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ

Τοῦ ὅρου τούτου συχνοτάτη γίνεται χρῆσις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ καθ' ἡμέραν ὁμιλίᾳ. Καὶ ὅμως οἱ πλείστοι τῶν ποιούμενων χρῆσιν αὐτοῦ στεροῦνται σαφοῦς ἰδέας περὶ τῆς σημασίας του. Καὶ αὐτοὶ δ' οἱ ἐπιστημονικῶς τὸ φαινόμενον ἐρευνήσαντες διαφόρως ὀρίζουσιν αὐτό. Πρὸς πληρεστέραν κατανόησιν τοῦ φαινομένου τούτου θὰ ἐξετάσωμεν ἐγγύτερον τὰ κύρια αὐτοῦ γνωρίσματα.

Ἐν πρώτοις διὰ τῆς υποβολῆς ἀσκεῖται ἐπίδρασις προσώπου τινός ἐπὶ ἄλλο πρόσωπον, μὲ ἄλλας λέξεις, ἐνεργεῖται πίεσις ὑποβάλλοντος ἐπὶ τοῦ τὴν υποβολὴν ὑφισταμένου. Ὁ δεύτερος δὲ οὗτος δὲν ὑπείκει εἰς τὴν ξένην ἐπίδρασιν οὐδὲ καθιστᾷ ἰδίαν ἐαυτοῦ τὰς ἀντιλήψεις, ἰδέας, τὰ συναισθήματα τοῦ ὑποβάλλοντος ἐξ οἰκείας βουλήσεως καὶ κατόπιν ἐλευθέρως διανοήσεως. Τοῦναντίον ἡ διανόησις καὶ ἡ βούλησις αὐτοῦ ἀναστέλλονται, υποχωροῦσαι τῇ διανοήσει καὶ τῇ βουλήσει τοῦ ὑποβάλλοντος προσώπου.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ μετάδοσις ἰδεῶν, πεποιθήσεων, συναισθημάτων, βουλημάτων τελεῖται συνήθως διὰ τῆς ἀναπτύξεως ἐπιχειρημάτων, τῆς ἀνταλλαγῆς γνωμῶν, τῆς ἐξαγωγῆς πορισμάτων κτλ. κατόπιν διανοητικῆς ἐργασίας. Ἀπὸ τῆς υποβολῆς ἀποκλείεται τοιαύτη διανοητικὴ ἐνέργεια. Τὸ πρόσωπον τὸ τὴν υποβολὴν ὑφιστάμενον, συγκεντρῶν τὴν προσοχὴν πρὸς τὴν υποβαλλομένην αὐτῷ ἀντίληψιν ἢ ἰδέαν μετὰ μεγίστης ἐντάσεως, εἰσδέχεται αὐτὴν ζωηρῶς καὶ καθιστᾷ αὐτὴν παθητικῶς πιστευτὴν, ὥστε δὲν ἔχει χρεῖαν ἐπιχειρημάτων, συγκρίσεων, συλλογισμῶν. Εἶνε ἀληθές, ὅτι τελοῦνται εἰς πολλὰς περιπτώσεις καὶ παρὰ τῇ ὑφισταμένῃ τὴν υποβολὴν ἐνέργειαι διανοητικαί. Φαίνεται πολλάκις οὗτος εἰσδεχόμενος ἄλλοτρίως ψυχικὰς καταστάσεις κατόπιν ἰδίας σκέψεως καὶ διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς λογικῆς ἀναλύσεως. Ἐν τούτοις καὶ αὗται αἱ διανοητικαὶ ἐνέργειαι κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον ἀνήκουσιν εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ὑφίσταται τὴν υποβολὴν, ἐν ᾧ κατ' οὐσίαν εἶνε τοῦ ὑποβάλλοντος. Ἐν ταῖς περιπτώσεσι δηλ. ταύταις ὁ πρῶτος εἰσδέχεται ξένα διανοήματα ὡς ἴδια, ἐν ᾧ κατ' οὐσίαν εἶνε ταῦτα ἀντίγραφον ἄλλοτρίων.

Τῆς πίεσεως δὲ ταύτης, ἣτις χαρακτηρίζει τὴν υποβολὴν καὶ ἣτις δὲν εἶνε σωματικὴ, ἀλλὰ φύσεως ἠθικῆς, δὲν λαμβάνει συνείδησιν ἐκεῖνος, ἐφ' ὃν αὕτη ἀσκεῖται. Ὑπείκων τις εἰς τὴν υποβολὴν ἄλλου προσώπου, εἰδεχόμενος τὰς ξένας ψυχικὰς καταστάσεις, δὲν φαντάζεται, ὅτι πίεσις ἡσκήθη ἐπ' αὐτόν, ὅτι ξένον τι ἐδέξατο τυφλῶς ὡς ἴδιον ἑαυτοῦ, ἀλλὰ δια-

τηρεῖ τὴν ψευδῇ ἀντίληψιν τῆς ἰδίας ἀτομικῆς ἐλευθερίας. Εἶνε δὲ ποικίλου περιεχομένου ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ υποβληθῶσιν εἰς πρόσωπόν τι. Καὶ δὴ ἐν πρώτοις υποβάλλονται διάφοροι ἐξωτερικαὶ κινήσεις. Οὕτω ποικίλαι πράξεις, τελούμεναι πρὸ τινος προσώπου, καθίστανται συναθέστατα ὑπ' αὐτοῦ ὑποκείμενοι μιμήσεως. Κατὰ ταῦτα ἡ **μίμησης** ἡ ἀσυνηθιστῶς τελούμενη εἶνε φαινόμενον ὑποβολῆς. Μιμούμαι ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ δηλοῖ, ἐπαναλαμβάνω τι, τὸ ὅποιον ἤκουσα παρ' ἄλλου, οὕτω δὲ δημιουργῶ ἐν ἐμοὶ κατάστασιν ἀνάλογον πρὸς ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν ἀντελήφθην εἰς τὸν ἄλλον. Μετ' εὐκολίας δ' ἄνθρωπος καὶ κατ' ἐξοχὴν ὁ παῖς ἀπομιμείται τὰς κινήσεις καὶ πράξεις καὶ καθόλου τὴν συμπεριφορὰν τῶν προσώπων, μεθ' ὧν συνανατρέφεται καὶ διὰ τοῦ ἐθισμοῦ καθίσταται ὅμοιος πρὸς αὐτὰ εἰς ποικίλας ἐξωτερικὰς καταστάσεις, λ. χ. εἰς τὴν καθαριότητα, τρόπους τοῦ φέρεσθαι, συνηθείας, γλώσσαν καὶ ποικίλας ἄλλας δεξιότητας.

Κυρίως ὅμως συνίσταται ἡ ὑποβολὴ εἰς τὴν μετὰδοσιν ψυχικῶν καταστάσεων. Οὕτως υποβάλλοντας ἐν πρώτοις ποικίλης φύσεως ἀντιλήψεις. Ἐχει καταδειχθῇ διὰ πειραμάτων, ὅτι εἶνε δυνατόν, ἐπιδεικνύων τις ὕδωρ καθαρὸν, νὰ υποβάλῃ ἄλλοις προσώποις, ὅτι τοῦτο εἶνε ἀρωματικὸν καὶ νὰ γεννήσῃ εἰς αὐτὰ τὸ αἶσθημα τῆς ἀνυπάρκτου ὁσμῆς. Εἶνε προσέτι δυνατόν, εἰσάγοντες οὐσίαν τινὰ ἄνευ γεύσεως εἰς τὸ στόμα ἄλλου προσώπου, νὰ γεννήσωμεν δι' ὑποβολῆς παρ' αὐτῇ αἶσθημα ἡδύτητος ἢ ἄλλο τι. Ὡσαύτως εἶνε δυνατόν, παρέχοντας εἰς τινὰ πρὸς θεῶν πρᾶγμα τι, νὰ κατορθώσωμεν, ὥστε οὗτος ν' ἀντιλαμβάνηται αὐτοῦ κεχρωσμένου χρώματι ὠρισμένῃ, τὸ ὅποιον υποβάλλομεν εἰς αὐτόν. Γενικῶς ἡ δύναμις τῆς ὑποβολῆς εἶνε τόσο μεγάλη, ὥστε δι' αὐτῆς δύνανται νὰ γεννηθῶσιν ἐντυπώσεις πρᾶγματι ἀνυπάρκτοι. Μὲ ἄλλας λέξεις δι' ὑποβολῆς παράγονται ποικίλαι παραισθήσεις καὶ ψευδαἰσθηταί. Οὕτω μορφοῦσι πολλάκις τὰ ἄτομα περιστάσεις ἐξωτερικῶν πραγμάτων καὶ συμβεβηκότων, ὧν ἄμεσον ἐκτέλεσαν ἀντίληψιν, μὴ ἀνταποκρινόμενας τῇ πραγματικότητι.

Ἐπιδρᾷ ὡσαύτως ἡ ἐνέργεια αὕτη ἐπὶ τὴν μνήμην. Δι' αὐτῆς ὑφίστανται ποικίλας ἀλλοιώσεις αἱ ἀναμνήσεις τοῦ ἀτόμου. Πολλάκις ἐνεκεν ὑποβολῆς πιστεύει τις ἀκράδαντος, ὅτι εἶδε καθ' ὠρισμένην περίστασιν πρᾶγματα τὰ ὁποῖα εἶνε ἀποδεδειγμένον, ὅτι δὲν ὑπῆρξαν. Πιστεύει, ὅτι παρέστη μάρτυς σκηνῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι φανταστικά, ὅτι ἤκουσε λόγων ὅτινες πρᾶγματι δὲν ἐλέχθησαν κτλ.

Μεταδίδονται προσέτι διὰ τῆς ὑποβολῆς ποικίλαι ἰδέαι, κρίσεις, συλλογισμοί, πεποιθήσεις, δισταγμοί. Διὰ τῆς δυνάμεως αὐτῆς ἀποδέχονται οἱ ἄνθρωποι τὰς ἰδέας, κρίσεις, πεποιθήσεις κτλ. τῶν ἄλλων καὶ ὑποκαθιστῶσι ταύτας ὡς ἰδίας ἑαυτῶν, χωρὶς νὰ γινώσκωσιν οὐδὲ νὰ θεωρῶσιν ἀναγκαῖον νὰ κατέχω-

σιν ἀπόδειξιν τινὰ περὶ τῆς ὀρθότητος αὐτῶν.

Καὶ εἰς τὸ συναίσθημα δὲ ἐπιδρᾷ ἡ ὑποβολή. Εἶνε δυνατόν νὰ μετατεθῇ τὸ ἄτομον ἐξ ὑποβολῆς εἰς ποικίλας θυμικὰς καταστάσεις. Οὕτω πολλάκις δι' αὐτῆς εἶνε δυνατόν νὰ ἀφανισθῶσι συναισθήματα, ὅφ' ὧν τις κατέχεται, ἢ ἀντιθέτως νὰ γεννηθῶσιν ἐν αὐτῇ νέα συναισθήματα εὐάρεστα ἢ δυσάρεστα. Συχνότατον εἶνε τὸ φαινόμενον τῆς ὑποβολῆς πόνου. Πολλάκις πτώσις παιδῶν οὐδὲν πραγματικὸν ἄλγος προξενεῖ αὐτοῖς. Καὶ ὅμως ἡ ζῶηρά τῆς μητρὸς λύπη ἐπὶ τῇ πτώσει, οἱ παραμυθητικοὶ λόγοι αὐτῆς, ἡ ἐμφοδὸς σπουδῇ αὐτῆς πρὸς παροχὴν βοήθειας ἐμβάλλουσιν εἰς τὸν πεσόντα παῖδα τὴν ὑποβολὴν τοῦ ἐκ τῆς πτώσεως ἄλγους καὶ ὠθοῦσιν αὐτόν εἰς παρατεταμένα δάκρυα καὶ κραυγὰς. Συχνόταται ὡσαύτως εἶνε αἱ περιπτώσεις τῆς ὑποβολῆς φόβου.

Τέλος διὰ τῆς ὑποβολῆς εἰσδέχονται τὰ ἄτομα καὶ ξένα βουλήματα, ἅτινα ἀπατηλῶς θεωροῦσιν ὡς ἰδία ἑαυτῶν.

Ἡ ἠθικὴ δ' αὕτη πίστις δεικνύει καὶ τὰς ἐπομένους ἰδιορρυθμίας :

Ἐν πρώτοις δύναται τις νὰ ἐγείρῃ παρ' ἄλλοις ὠρισμένας ψυχικὰς καταστάσεις (λ. χ. ἀντιλήψεις, ἰδέας, κρίσεις, συναισθήματα, βουλήματα), ἅς αὐτὸς κέκτηται. Ἡ μετὰδοσις δ' αὕτη γίνεται διὰ τῶν αἰσθήσεων. Ἡ ἔκφρασις δηλ. τοῦ προσώπου τοῦ ἀσκοῦντος τὴν ὑποβολήν, ὠρισμένην κινήσεις ἢ λόγοι αὐτοῦ, αὐτῇ ἢ σιγῇ αὐτοῦ καὶ ἄλλαι αὐτοῦ ἐκδηλώσεις ὑποπίπτουσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις τοῦ ὑφισταμένου τὴν ὑποβολήν. Οὕτω δ' εἰσδύεται οὗτος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πρώτου, εἰς τὰς ἰδέας, κρίσεις, συναισθήματα, βουλήσεις αὐτοῦ. Ταυτοχρόνως δὲ μετατίθεται εἰς ὁμοίαν θέσιν τῇ ἐκείνου, ἀποδέχεται τὰς ψυχικὰς ἐκείνου καταστάσεις ὡς ἰδικὰς του καὶ μάλιστα, ὡς εἴπομεν, χωρὶς νὰ γινώσκῃ οὐδὲ νὰ θεωρῇ ἀναγκαῖον νὰ κατέχῃ ἀπόδειξιν τινὰ περὶ τῆς ὀρθότητος αὐτῶν. Λαμβάνει χώραν τρόπον τινὰ **ψυχικὴ ἀνάγκαις** τῇ μεσητείᾳ τῶν αἰσθήσεων. Οὕτως ὁ ἄνθρωπος μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχερείας, μεθ' ἧς ἀπομιμείται ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τῶν προσώπων, μεθ' ὧν ἐπικοινωνεῖ, τ. ἑ. γλώσσαν, τρόπους τοῦ φέρεσθαι, δεξιότητας, συνηθείας, μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχερείας προσκτᾶται καὶ τὰς ἰδέας, πεποιθήσεις, βουλήσεις αὐτῶν.

Ἡ ὑποβολὴ προσλαμβάνει συχνάκις καὶ τὴν ἐξῆς μορφήν. Εἶνε δηλ. δυνατόν διὰ διαφόρων μέσων, ὧν ἐν τοῖς ἀμέσως ἐπομένοις γίνεται μνεία, νὰ γεννήσῃ τις παρ' ἄλλῃ αἰσθήματα, ἰδέας, πεποιθήσεις, συναισθήματα κ. λ. ὧν αὐτὸς δὲν τυγχάνει κάτοχος καὶ νὰ προκαλέσῃ παντὸς εἶδους κινήσεις καὶ πράξεις, ἅς αὐτὸς δὲν ἐκτελεῖ.

Δύναται δὲ νὰ ἀσκήσῃ τὴν ὑποβολὴν διὰ ποικίλων μέσων. Ἐν πρώτοις συμβάλλονται εἰς τοῦτο διάφοροι ἐξωτερικοὶ τοῦ υποβάλλοντος ἀτόμου κινή-

σεις. Ἀσκει προέτι τὸ ἄτομον ὑποβολὴν διὰ τῆς στάσεως αὐτοῦ, τῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου του, τῆς ὁλῆς αὐτοῦ συμπεριφορᾶς, τῆς ὁλῆς αὐτοῦ ἐμφανίσεως. Ἐν ὀλίγοις, τὰ ἄτομα ἀσχοῦσιν ὑποβολὴν διὰ πάσης αὐτῶν ἐκδηλώσεως, ὑποπιπτούσης τῇ ἀντιλήψει τῶν ἄλλων. Ἀρκεῖ νὰ κατανοήσῃ τις ἐκ τῶν μνημονευθέντων ἐξωτερικῶν σημείων τὴν τοῦ ἄλλου ἰδέαν ἢ νὰ μαντεύσῃ αὐτήν, ἵνα λάβῃ χώραν ὑποβολή. Κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸ βλέμμα τοῦ ἀτόμου, καὶ δὴ ἡ ἱκανότης αὐτοῦ πρὸς τὸ παρατηρεῖν μετ' ἐντάσεως καὶ ἐπιμονῆς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τὴν ὑποβολὴν ὑφισταμένου, ἀσκεῖ ἰσχυροτάτας ἐπιδράσεις.

Τὸ συχνότατον ὅμως καὶ σπουδαιότατον τῆς ὑποβολῆς μέσον εἶνε ὁ λόγος. Ὑπὸ μορφὴν κρίσεων, συναισθημάτων, βουλημάτων, διὰ τῆς γλώσσης ἐκδηλουμένων, ἀσχοῦνται ποικίλαι ἐπιδράσεις. Καὶ ἀπλῶς δ' ὁ τόνος τῆς φωνῆς, ὁ τρόπος τῆς ὁμιλίας, ἡ τοποθέτησις τῶν λέξεων συμβάλλονται πρὸς τοῦτο.

Τὰς βαθυτάτας ὅμως τῶν ἐπιδράσεων ἀσκεῖ ὁ τρόπος τοῦ ἐρωτᾶν. Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐρωτήσεως, ἡ τοποθέτησις τῶν λέξεων ἐν τῇ ἐρωτηματικῇ φράσει, ὁ τρόπος τῆς ἐκφωνήσεως τῆς ἐρωτήσεως, ὀρίζουσιν ἐν μεγίστῃ βαθμῇ πολλάκις τὰς ἀποκρίσεις τοῦ πρὸς ὃ ἀπευθύνεται ἡ ἐρώτησις προσώπου. Τὴν δυνάμιν ταύτην τῆς ἐρωτήσεως, καταδεικνύουσιν ἐναργέστατα αἱ μαρτυρίαι μάλιστα μὲν τῶν παίδων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐνηλίκων. Καὶ ἡ ἀθροτάτη ἐρώτησις δύναται νὰ ἐπιδράσῃ οὕτως, ὥστε νὰ ἀλλοιώσῃ τὰ γεγονότα ἅτινα ὑπέπεσον εἰς τὴν ἄμεσον ἀντίληψιν αὐτοῦ. Ὡς εἰκὸς δέ, αἱ ἀλλοιώσεις εἶνε μεζόνες, μέχρι τοῦ θαυμαστοῦ ἐνίοτε ἐξικινούμεναι, ὅταν προβάλλονται ἐρωτήσεις πνευματικαί.

Ἐκ τῆς τῆς εἰρημμένης ὑποβολῆς δυνάμεθα νὰ κλησώμεν τὴν μετὰδοσιν ὑπὸ τινος προσώπου ἐπὶ τὸ ἄλλο πρόσωπον ψυχικῆς τινος καταστάσεως δι' αὐτὴν εὐθείας ἐπ' αὐτὸ ἡθικῆς πίεσεως, χωρὶς ὃ τὴν ὑποβολὴν ὑφιστάμενος νὰ λαμβάνῃ συνείδησιν τῆς ἐπ' αὐτὸν ἀσχοῦμένης πίεσεως οὐδὲ νὰ προβαίνει εἰς κρίσιν τινὰ ἰδίαν περὶ ἐκείνου, ὅπερ εἰσδέχεται.

(Ἀκολουθεῖ)

ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

ΚΑΛΗ ΑΡΧΗ

Εἰς τὸ φύλλον τῆς 16ης Σηδρίου ἐ. ἐ. τῆς «Ἐκκλησίας» ἀναγινώσκουμεν ὅτι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλίας κ. Ἀντώνιος ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ νέου

Διοικ. Συμβουλίου τοῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἡλίας, ἔθηκε τὰς δάσεις τῆς ἰδρύσεως Ταμείου Προνοίας τοῦ Κλήρου τῆς ἐπαρχίας του καὶ ὅτι μεριμνῶν ὡσαύτως ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ἀνορθώσεως τοῦ Κλήρου τῆς παροικίας του ἀπεφάσισε τὴν συγκρότησιν ἱερατικῶν συνεδρίων, εἰς ἃ θ' ἀναπτυχθῶσιν ὑπὸ ἱερέων τὰ ἐξῆς δοθέντα πρὸς μελέτην ζητήματα: 1) Ἐκκλησιάζονται οἱ Χριστιανοὶ σήμερον, ἐν ποίᾳ ἀναλογίᾳ καὶ διὰ ποίους λόγους; 2) Τί δύναται νὰ προκαλέσῃ τοὺς χριστιανοὺς εἰς τὸ συχνῶς ἐκκλησιάζεσθαι; 3) Ποίᾳ κοινωνικᾷ πληγᾷ ἀντιλαμβάνεσθε εἰς τὰς πόλεις καὶ πῶς θὰ δυνηθῇ ὁ ἱερεὺς τῆς σήμερον ν' ἀντιμετωπίσῃ καὶ θεραπεύσῃ αὐτάς; 4) Ἡ θέσις τοῦ ἱερέως ἐν τῇ συγχρόνῃ κοινωνίᾳ—ὁ ἱερεὺς ὡς παράγων κοινωνικὸς—μέσα ἀνυψώσεως αὐτοῦ· μόρφωσις, ἥθος, χαρακτήρ, πίστις καὶ κατὰ Χριστὸν ζωή. Ἐξωτερικὴ παράστασις καὶ κοινωνικὴ ἐμφάνισις τοῦ ἱερέως.

Ἡ «Νέα Ζωή» δὲν δύναται εἰμὴ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν χαράν της διὰ τὴν ἐμφάνισιν σημείων ζωῆς καὶ δράσεως παρὰ τῇ Κλήρῳ. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλίας, δοὺς πρῶτος τὸ καλὸν παράδειγμα εἶνε ἄξιος ἐπαίνου. Ἀέον τέλος νὰ κατανοηθῇ ὑφ' ὅλου τοῦ Κλήρου, ὅτι, ὅπου ἀκίνησία ἐκεῖ σχηματίζεται ἔλος· ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε ἀκίνησία τοῦ κλήρου συνέβαλεν ὅχι ὀλίγον εἰς τὴν γέννησιν τοῦ ἀπειλοῦντος τοῦ πᾶν κοινωνικοῦ ἔλους. Θὰ θελήσῃ ὁ Κληρὸς διὰ τῆς ἐξυγιάνσεως καὶ δράσεώς του νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ ἔλους καὶ ἐπομένως τὴν σωτηρίαν τῆς Πατρίδος; Αὐτὸ εἶνε τὸ καθήκον του· ἂν δὲν τὸ πράξῃ εἶνε ἀδικαιολόγητος καὶ θὰ δώσῃ λόγον. Καθῆκον τοῦ Κλήρου εἶνε ἡ σοβαρὰ μελέτη τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων καὶ ἡ μετὰ θάρρους ἐπιδιώξις τῆς θεραπείας αὐτῶν. Μόνον οἱ ξηροὶ καὶ ἄγονοι τύποι, αἱ μακραὶ εὐχαί, αἱ πομπώδεις ἐπικλήσεις, οἷα τὸ «Κύριε, Κύριε, ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκεψε τὴν ἁμπελον ταύτην...» δὲν σώζουν, καὶ ἀπόδειξις ὅχι μόνον τὸ κατάντημα τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἀλλὰ καὶ τὸ οὐδόλως εὐχάριστον ἱδικὸν μας.

Παρακαλοῦνται θερμῶς οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ τῆς «Νέας Ζωῆς» ὅπως ἐμβάσωσιν ἡμῖν τὴν συνδρομὴν των διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ ἐντὸς συστημένης ἐπιστολῆς. Αἱ ταχυδρομικαὶ ἐπιταγαὶ νὰ ἐκδίδονται διὰ τὸ ταχυδρομικὸν γραφεῖον Βάρου.

Τύποις Ἀντων. Μποροτλῆ